

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגרח"ק זצוקללה"ה

יומא י. - לט. | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 38

בראשונה

פ"ב ה"א

י' תרומת הדשן, **בראשונה** כל מי שהיה רוצה לתרום את המזבח תורם פ"י כהן מאותו בית אב, ובזמן שבאו כמה לתרום, צרין ועולין בכבש לב' אמה וכל הקודם את חברו ליכנס לד' אמות זכה, ואם היו שנים שוין בנביסתן לד' אמות למזבח כמבואר ממעשה דהלל, וכן תני ר"ח, הממונה על הפייסות אומר להם הצביעו ועשו פייס כפי שיחבאר לקמן.

מתחילה לא קבעו פייס לתרוה"ד, ואילה"ק דאי שחיטה שהיא כשרה בור יש לה פייס, ודאי דתרוה"ד דפסולה בור שיהא בה פייס, כיון דשאני תרוה"ד דכשרה בלילה דכ' 'כל הלילה והרים', ואין אדם שישכים על הספק אא"כ הדבר תלוי רק בו.

זו שתרם תרוה"ד שאינה כשרה אלא בכהן, **לר' יוחנן** חייב דכ' 'לכל דבר המזבח' אפי' עבודת סילוק ולד' עבודת מתנה, **ולר"ל** פטור, דכ' 'עבודת מתנה אתה את כהונתכם והוור הקרב יומת', דאין מיתה אלא בעבודת מתנה ולא בעבודת סילוק.

עבודות שהכהן מתחייב עליהם בחוץ זו מתחייב בפנים, **ו"א** הקטרה זריקה ניסוך המים והיין אבל מקבל בולל ויוצק במנחה וכל כיצא בו לא מתחייב, והיינו כר"ל, **ו"א** אף תרוה"ד, וכו' יוחנן.

החזתה נחלים לתרוה"ד, ה"נ מוח' ר"י ור"ל, וכן נח' **במוציא שאר הדשן** דלאחר ששרים את הדשן, אם רבה הדשן על התפוח מוציאו מחוץ למתנה, וכשהוציאו את נח' ר"י ור"ל כנ"ל האם עבודת סילוק בכלל, והא דתליא במח' ר"י ור"ל כמ"ד 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציאו גוג', ואחרים היינו בגדים פחותים משאר בגדי כהונה שאינם יקרים ומשוש שהאפר מלכלך, אבל למד' דאחרים היינו בעלי מומין ה"נ זו, והנה בבבלי מבואר דאחרים קאי על כהן ובעי מיהא בגדי כהונה ולפי"ז זו פסול, אבל בירי' מבואר דאף זו פטר ולפי"ז אחרים היינו בגדי חול, וצ"ע.

זו המסדר ב' גזרי עצים אף לר"ל חייב דהוי עבודת מתנה, דכ' 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש' [א.ה.]. והא דתני לעיל ד' או א'ה' עבודתו שהכהן חייב עליהם בחוץ וכו' וכיצד יתחייב הור, י"ל דכ' הרמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ה דהוי בכלל מקטיר דלעיל, וה"מ גזרי עצים, אבל סידור המערכה כשיהיה אף בור, ומבואר בבבלי ע"פ תנ"י דאניה כשרה אף אין חיוב מיתה משום דאז"ז פסול בור אלא דאניו קרב למזבח, ואפשר דה"נ כונת הירי' דדוקא שני גזרי עצים חייב, אבל סידור המערכה פסולה רק מחמת דאניו קרב למזבח.

הצתת האליתא קסמין דקין להעלות אש במערכה גדולה, **י' יהודה** יליף דדוקא בכהן כשר ובכלי שרת פ"י בגדי כהונה, מדכ' 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח', **ולר"ש** הא פשיטא כיון דכ' 'בני אהרן' ולא יעלה על הדעת דזר קרב למזבח, אלא קמ"ל דהא הצתת האש רק בראש המזבח, והא דרדישי ר"י יהודה מדכ' 'האש על המזבח תוקד בו לא תכבה' דבעי הבערה בראשו של מזבח ומשמע דר"י כר"ש דלא בעי קרא לכהן כשר, ומאיידך לעיל בעי ר' יהודה קרא לכהן כשר, י"ל דלא ס"ל לקי' דר"ש כיון דאפשר בזר, א"י ס"ל לקי' דר"ש ומ"מ בעי קרא גם לראש המזבח, כיון דאפשר במפוח.

תרם והפריחתו הרוח קודם שהניח בצד המזבח, **לר"ח** דקומץ מנחה שנתנו ע"ג האישים והפריחתו הרוח בפריחה האחרונה שפרח מקצת מקצת, א"י אף שפרח כולו מ"מ נתכפרו הבעלים ומשנהיגי יצא יד"ח הקטרה אף שלא משלה בהם האור, וה"נ שתרם תרוה"ד הפריחה הרוח מהני, ועוד אמרו במנחה דמשהניח יצאו השיירים מידי מעילה והתורו הבעלים באכילה, **ולר"י** ה"מ דנתכפרו הבעלים משיאחור האור ברובו וה"נ בתרוה"ד אף ההנחה

מעכת, ואי"ל ברובו של קומץ אע"פ שאינה ברוב כל קורט וקורט, אלא רובו של כל פרידה ופרידה כיון דאין חיבור לקומץ ובעי שישולו האור בכל.

תרם חציה פ"י חצי כזית, ושיעור תרוה"ד בכזית, **לר' יוחנן** דקומץ קידוש בכלי יצא אפי' הקטירו שומשמן דס"ל הא דתנן הקטירו פעמיים יצא, אפי' כמה פעמים, ה"נ מהני דיתרום דיוסיף חצי כזית, **ולרביב"ל** דוקא פעמיים יצא כיון דאיכא בקומץ ב' כזיתים, ואין הקטרה פחות מכזית, **ויש שהק"י** דמתעתה כהן שאין ידו מחזקת ב' זיתים יהיה פסול לעבודה.

לא תרם תרוה"ד בשמאל, **ליהודה** ברבי דקומץ שקידש בין ביד ובין בכלי, ובלבד בימין, ה"נ לא יצא בשמאל, **ולר' יוחנן** דבין ביד ובין בכלי ואפי' בשמאל ה"נ דיצא, יש שהק"י לר' יוחנן מהמקבל דם בימינו יחזיר לימינו, והלא אם בהולכה למזבח אפי"ש שלא יתן בכלי אלא באצבע מחזיר לימינו כ"ש ד'יחזיר לימין בבזון או שטמקטיר ביד, [עוד ילי"פ דאם מחזיר כשהוא בכלי שרת כ"ש דביד מחזיר לימין], אבל י"ל כיון דראב"ש ס"ל דאי"צ קידוש בזן אחר שקמץ את המנחה בכלי שרת ומעלה למזבח אפי' בכלי חול הו"ה דשמאל כשר, וס"ל כשי' אביו דקומץ לא בעי קידוש כלי, אבל לחכמים קומץ בעי קידוש כלי, ונמצא דדין ששאל תלוי במח' ר"ש ורבנן, [ועי' נזכרים דכ. לר"ש אף דם דבעי קבלה בכלי מהני זריקה בשמאל, ועי' תוס' שם דל"ג זריקה], ור' מנא תמה דלא דמי תרוה"ד לקטרתה, דזה בהנחה וזה בהרמה, והלא אינו דומה אלא לקמיצה שהיא בהרמה ובהא אף לר"ש בעי ימין, וכן בתרווייהו בעי הרמה שיש בה ומשייר.

כ' 'והרים את הדשן אשר תאכל האש' ואין **אכילה אלא בכזית**, ילה"ס כיצד יעשה באופן **שהיה כל הדשן כזית**, דאי יטול את כולו ליכא שיריים, ואי יטול מקצתו ליכא כזית בהרמה ולא איפשטא.

בתרוה"ד מרים **מהמאוכזלות הפנימיות** פ"י אברי עולה שנתאכלו, כיון דאיל"ל דמרים עצים דכ' 'עולה' ואי"ל דמרים אברי עולה דכ' 'אשר תאכל האש'.

מצוה להקדים אש לעצים בסידור המערכה דכ' 'וערכו עצים על האש', וילה"ס כשלא קידם.

סידר את המערכה ולא הרימו תרוה"ד, משחיל המחתה בין העצים ותורום, או מפרק ותורום ומסדר מחדש.

ילה"ס **באימורים שנתן על מערכה של לילה** קודם סידור המערכה, האם מעכב, ואין להוכיח מדתנן דאין דבר שקודם לתמיד של שחר אלא קטורת, התם למצוה אבל לא לעכב.

ילה"ס האם יש **ריצוי ציץ על טומאת הידים** פ"י כשנטמא הבשר בטומאת הידים, כ"פ המיל"מ פ"ב ביאת מקדש, וצ"ע מ"ט לא ירצה הציץ, ועוד דאין טומאת ידים במקדש, וי"מ דה"מ דטומאת הידים, אבל כהן שנטמא בהם פסול לעבודה, ובעי אם הציץ מרצה אע"פ שאינו מרצה על טומאת הגוף.
ילה"ס **האם יש פסול יוצא בידיים** ויצטרך קידוש ידים ורגליים, והיינו למ"ד לקמן דלינה פוסלת בידיים, אבל למ"ד דאין לינה פוסלת במחושר זמן אין פוסל יוצא כדתניא דקידש ידיו ורגליו ונטמאו מטבילין והן טהורות ואם יצאו לא נפסלו ובגמי' בביתל מבואר איפכא דלמ"ד לינה פסלה כ"ש יציאה פוסלת.

תני דקידוש ידו"ר מהני למחר, והיינו דאין מחושר זמן בקידוש ידים ורגליים והנה למ"ד דלינה פוסלת פשיטא דלא מהני קידוש ידו"ר בלילה, אבל למ"ד דאין לינה פוסלת ועובד אפי' כמה ימים קמ"ל דמהני קידוש אף שקידש כשלא היה ראוי לעבודה באותה שעה.

האם לינה פוסלת לקידוש ידו"ר, לר' יוחנן אף דתרוה"ד תחילת עבודות שביום, מ"מ צריך לחזור ולקדש בכיור המשוקע במים דס"ל לינה פוסלת, ואמרו בשם ר' יוחנן דאחר שמקדש בלילה צריך לשקעו במים שלא יפסל בלילה בסוף הלילה, **ולר"ח** בר **יוסף** אין לינה של סוף הלילה פוסלת אלא כיון דמסר יום ללילה דיו דדמי לדם וקמצי'ם דנפסלים בתחילת הלילה, ולא דמי לאברים הנפסלים בסוף הלילה.

יב' תני לרבי דאם קידש ידיו ורגליו ביום אי"צ לקדש בלילה, ואם קידש בלילה צריך לקדש ביום, **ולראב"ש** אפי' עסוק בעבודה ג' ימים אי"צ קידור, ואילה"ק **לר"ח** בר **יוסף** דלכא' לרבי אף תחילת היום פסלה לינה, ואי כראב"ש הלא אין לינה פוסלת כלל, כיון דר"ח בר יוסף יפרש דראב"ש איירי בשיירי עבודות אבל בתחילת עבודות צריך קידור, דדוקא בשיירי עבודה אין הלילה פוסל לידיים וס"ל כראב"ש, ור' יוחנן ס"ל דלרבי הא דאי"צ לקדש בלילה מחמת היום ה"מ בשיירי עבודות והכי ס"ל לר"י, אבל לראב"ש אין לינה פוסלת בין בשיירי עבודות ובין בתחילת עבודה.

לחילפי אין לינה פוסלת בידיים וגם לא בכיור, והא דאמר ראב"ש דאין לינה פוסלת לידיים, ומשמע דוקא בידיים אבל בכיור פוסלת, י"ל דדייק הכי הכיור פוסלת בתחילת הלילה אבל לא בתחילת היום ולפי"ז לא תק' לרחב"י דלעיל דאפשר דס"ל כראב"ש דאין לינה פוסלת כלל, ומ"מ בכיור פוסל בתחילת הלילה ואפשר דמשמע דס"ל דבעי קידוש לתרוה"ד, וצ"ע.

סדר הפייס במקדש, היו מוציאין **אצבע א' או שתיים**, ואם הוציאו ב' מונים ב', אבל אם הוציאו **שלושה** אין מונים אותן, וילה"ס האם אין מונים אותן כלל או אין מונים את היתירה, ואם הוציאו **ארבעה** הממונה מכה אותו בפקיע רצועה ובטל הפייס.

אין **מוציאין אגודל במקדש** מפני הרמאין שאגודל נח להוציאו ולהכניסו, ויכול לשנות את סדר המנין.

לא היו אומרים ממי מתחילים למנות, אלא הממונה מרים מצנפתו של אחד מהם, ולא היו אומרים שעשה כן כדי ליתן לאוהבו או קרובו, כיון דהוי עומדים בעיגול ובהכי קשה לחשב מצי' צא בפייס.

לא הוציח צד היה פונה, **י"א** שהיה פונה לימין, כדתני להוכיח בקטרתה היה אומר לימינו שיחתה במחתה, **וי"א** דהיה פונה לשמאל, ודתני דהיה אומר לימינו כיון דאדורבה וראוי ליתן למי שעבר עליו הפייס ב"פ ממי שעבר עליו פ"א והא דהיה עובר הפייס פעמיים, לפי שהיה אומר מספר מרובה על ענין הכהנים.

טעם לפייס בתרוה"ד חובא במתני' דבראשונה כל הקודם זוכה בתרוה"ד, וכיון שראו בי"ד שבאין לילי סכנה שבאו שנים יחד ודחף א' מהם את חברו ונשברה רגלו, ולכן תקנו פייס, וזה הפייס הראשון מד' פייסות שהיו במקדש כפי שיחבאר.

מצינו כעין עובדא דמתני' שרצו שנים בכבש ותקע הכהן סכין בלב חבירו, ואמר ר' **צדוק** דכ' בעגלה ערופה' כי **מצא חלל גוג'**, ויצאו זקנין ושופטי'ן, ולנו אין מהיכן למדוד ואמר כן כדי לעורר העם לבכי, דבעמשה זה הרוצח היה ידוע, והתחילו כל העם לבכות, ונכנס אביו של אותו אחד ואמר דהתינוק עדיין מפרפר ולא נטמא הסכין, ללמד שהיתה טומאת הכלים קשה משפכות דמים והיינו לגנאי.

היו מתבקצים ב"פ ביום לפייס ולא פ"א כדי לעשות **פומבית לדבר**, וכן הא דכנה המדשן את המזבח הפנימי לא היה מדשן את המנורה.

יַד היא דהמטיב את המנונה לאחר שהיה מטיב ה' נרות היה מניח המחתה על מעלה שנייה שבמנונה, והיה נכנס ב"פ ובניהם היה מקטיר, **לר"** כדי לעשות פומבי לדבר, **ולר"** מדי"ת דכ' 'בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה', ור"י יליף מינה דבעי הקטרה עובר סמוך להטבה.

פ"ב ה"ב

הפייס השני מי שחט את התמיד, מי זורק, מדשן את המזבח הפנימי, מדשן את המנונה, מי מעלה אברים לכבש וזכו בו כהנים הרבה, **לת"ק** הראש והרגל של ימין בכחן א', ושתי הידים בכחן ב' **העוקץ** והרגל שמאל בכחן ב', ההזה והגרה כהן ד', ושתי הדפנות בכחן ה' והקרביים בכחן ו', והסולת למנחת נסכי התמיד חביתים הייין ג' לוגין, והיו זוכים בו יג' כהנים ויתבאר עוד בסמוך הלכה ד', ולבן עזאי בשם ר' יהושע **היה קרב כדרך הילוכו** פי' מקטיר תחילה הראש ורגל ימין דרך דרך הבהמות להושיט קודם רגל ימין, ואח"כ החזה והגרה ושתי הידים ושתי הדפנות העוקץ הרגל, והטעם דכ' 'והקטרת את כל האיל המזבחה' משמע בשלימות כמו שהוא מהלך.

דישון המזבח הפנימי והחיצון, לר' פדת בשם ר"א יליפ' דישון במזבח הפנימי דכ' במוראה ונוצה של עולת העוף 'והשלי אותה אצל המזבח קדמה', וכ' גם 'אצל מקום הדשן' וק"ל אם לקבעו מקום כ' **מזבח** ואם לקבוע דתרה"ד במזרח כדכ' 'קדמה' הלא יליפ' בגו"ש 'אצל המזבח' 'אצל המזבח', אלא ללמד על דישון מזבח הפנימי, **ואסור בהנאה** פי' ר' א' בשם ר"א דכ' 'אל מקום טהור' שיהא מקומו טהור פי' נקי שלא יהנה ממנו, והיינו דשן שמוצא מחוץ למחנה וה"ה לדשן שמרים, ובבבלי כמבאר דנהנין ממנו אחי שיצא מבית הדשן, והיריז פליג וכ"ה ברמב"ם [א.ה.], ויש לעי' מה הדין הגאון במזבח החיצון].

לר"ז בשם ר"א איסור הנאה במזבח החיצון דכ' 'אל מקום הדשן' שיהא מקומו לעולם, ודישון מזבח הפנימי ד'והו' עליו והקטיר' הייתה בגופו וה"נ הקטרה ויכן דהקטרה בגופו בלא חציצה ע"כ דמדשנו, אבל אל שמענו באיזה מקום זצ"ק 'ואיסור הנאה בפנימי יליפ' בקי' **מחיצון**.

קטורת שכבתה המומה נעשית בעל מום ואין להקטירה שוב, ואפי' בקרטין שלא נעשית דשן, כיון דאין דין עיכול במזבח הפנימי כמזבח החיצון אלא כיון דשלטה בה האור נעשה מצותו.

ילה"ס **בפתילה שכבתה** האם צריכה דישון מיד והיינו אף בלילה כיון דבבוקר היה מדשנה, אבל הק' דכי נימא שיצטרך להצ"ץ בכל עת האם ככתה הפתילה כדי שידשנה, והטעם דאי חוזר להדליק ואין בעי דישון אלא בעי אי צריך לחזור ולהדליק.

ילה"ס **הוא שמי צריך דישון**, ואין להוכיח מדקדק' ר"ש ב"י ע"ל הא דאמרו נותנין במנונה חצי לוג, והלא כל דמי לילות טבת ללילות תמוז ואי אינו מדשן שיתשמ בשל אתמול, אבל י"ל דליכא ראיא כיון דכל הימים היו שוים כדתנן בן בבי על הפקיע שהיה מוסיף את הפתילות וטשוות את עובי הפתילות לפי אורך הלילה, אלא הדק' ר"ש ב"י מה עשו כן [א.ה.], ומבואר מניה דאין דין תנינה של חצי לוג אלא שיהיה חצי לוג דאל"ה מה הסי"ד להוכיח מר"ש [ב"י].

יד סדר הקטרה והטבת הנרות, תנן במתני' מי מדשן את המנונה ולהלן תני חדשים לקטורת באו והפיסו, ונמצא הדטבת הנרות קדמה לקטורת, ולעיל פ"ק כמבאר בעבודת כה"ג בד' ימים דקטורת קדמה להטבת הנרות, וי"ל דמתני' ככתני' דתמיד ואותאי כר"ש איש המצפה דמתני' דתמיד דכ' ולא כל מתני' דתמיד, אלא היכא דהק' רבנן מותרצ' כוותיה, [וכן אמרו דמדות כראב"ן], וטעמא דר"ש איש המצפה דכ' 'בהטיבו את הנרות יקטירנה משמע' סמוך להטבה יקטיר, וטעמא דרבנן דקטורת קדמה כיון דכ' 'ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה', ואי' למימר נרות ואח"כ קטורת כיון דכ' 'מחוץ לפרכות העדות באהל מועד יערך אותו אהרן ובניו מערב עד בוקר' שלא יהא שום עבודה אחריה מלבד הטבת הנרות, אלא דפי' דבזמן הדלקה כבר הוקטרה הקטרת, וה"נ לענין שחרית דכ' 'בהטיבו את הנרות יקטירנה' ואי' בזמן הטבה היא מוקטרת.

אין **פיס ביים הערבים** אלא מי שזכה בבוקר זכה בבין הערבים, ו"ל והא דתני כפייס של שחרית כן של בין הערבים, י"ל דאיירי בשבת שהמשמרות מתחלפות והעובדים בבין הערבים אינם מהמשמרות שעבר ושחרית.

ר' יוחנן אמר **דב' גזירי עצים**, בבין הערבים באו יחד עם התמיד, אבל בשחרית לא גזרו להביא עם התמיד, וכדתנן לקמן דבבין הערבים היו יא' כהנים והיינו עוד ב' כהנים

לב' גזירי עצים, ור' שמי הק' מה הטעם לחלק אבל מ"מ לא פליג.

סדר חביתין נסכין מוספין ובזיכין, כ' במנחת חביתין של כה"ג 'תביאנה' ומשמע מיד וחביתין לפני המוספין, ודכ' תתקרב דמ"מ קרובה בדיעבד אחר המוספין, יש שאמרו ד**חביתין קודמין לנסכים** הבאין עם התמיד, והיינו קודם יין דאזיל לספלים, והא דאמרו **חביתין אחר הנסכים** היינו אחר סולת, ואף דגם חביתין אזיל לאישים מ"מ שאני סולת של התמיד שהיא של ציבור, משא"כ חביתין, ואף דחביתין הוי יחיד מ"מ **חביתין קודם לבזיכין** של לחם התמיד דחביתין הוי תדיר, משא"כ בזיכין, וילה"ס **ביין ובזיכין** מי קודם, ואין להוכיח מדתניא לבונה קודמת ליון, כיון דלא איירי בלבונה הבאה עם לחם הפנים, אלא בקרבן יחיד המביא עמו לבונה ויין.

פ"ב ה"ג

היו מכריזין **בפייס השלישי** חדשים לקטורת בואו והפיסו וכן למחתה שחותים הגחלים בקטורת, וזוכה בה הסמוך ליימיו לז"ה שזכה בקטורת, ומעולם לא זכה אדם ושנה, ונמצא דב' כהנים היו מתברכים כל פעם ומתעשרים כדו' 'שימו סקורה באפך 'ברך ה' חילי' בקטורת', ופועל ידכ' תרצה' במחתה ואף דכ' הכי על 'לליל על מזבח' דהיינו עולה, מ"מ שאני עולה שהיא תדירה וקטרת אינה תדירה, ומסתברא דבזכי קאי קרא דאל"ה נמצאו כולם עשירים, כן פרש"י לגמ' בבליית, ומעשה באחד שיבייש ורועו ולא יבשה לגמרי דא"כ נפסל מעבודה ולא נתייחווהו לקיים דבר' ה' חילי ופועל ידיו תרצה'.

פייס הרביעי דבר' עם ישנים, מי מעלה איברים מן הכשב למזבח.

פ"ב ה"ד

טו תמיד קרב בט' י' יא' יב', פי' הוא עצמו **בט'**, בחג ב'י' דבעי עוד א' לצלוחית של מים לניסוך המים, ובין הערבים **ביא' משום ב' לב'** גזירי עצים, וכן בשבת ביא' דבעי ב' לב' בזיכין של לבונה של לחם הפנים, ושבת שבחג **ביב'**, ופועל תני **יז'** זוכים בו ונתניא פעמים **יד'** **וטו'** היינו משחיתה ואילך, אבל במתני' תני ור' נח מאביר התמיד.

איל קרב ביא', הבשר בה', וב' לקרביים וב' ליון וב' לנסכים.

פר קרב בכב', הראש בא' והרגל בב', העוקץ בא' והרגל בב', החזה בא' והגרה בג', שתי ידות בב', ב' דפנות בב', הקרבים בג', והסולת בג', והיין בג'.

חלוקות הנ"ל ואמרו בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד יכול היחיד להקריב חל.

הפסח וניתוח אף של קרבן ציבור שוה ששכרים בור כן פי' בבבלי.

מקור דבעי לכל הני כהנים, דכ' 'וערכו' לשון רבים, ואי"ל מאה ומאתים, דתפשת מרובה לא תפשת, וכן מודדים במדיה שהיא כלה פי' כשאם אדם למדוד פירותיו ויש לו כלי שיחמלא ע"י הפירות ימדוד בו ולא במדיה שאינה כלה, וכע"ז כ' גבי זבה **'מים'** ואי נימא יותר מב' נימא אפי' ריבוא, ואמרו דימים היונו ב' ורביה היונו ג', ורביס דוומיא דימים שוהם מיעוק, והא דכ' 'הכהנים ולא כ' כהנים יליפ' ורביס, אלא הרבים יהיו מרובים על הב'.

ו' כהנים בבשר וקרביים, כ' בבקר 'וערכו' ובצאן כ' 'וערך', וי"ל לר' ישמעאל כהן אחד עורך שני איברים, והיינו י' אברים בה' כהנים וא' לקרביים, ור"ע יליף ו' כהנים 'וערכו' ב', בני אהרן ב', הכהנים ב', והא דכ' 'הכהנים ולא כ' כהנים יליפ' לרבות את הקרחים שכשרין לעבודה, ול"א דבעי שוה בורע אהרן, וכדס"ל לתנא דמתני' בפ"ו דבכורות, ואילה"ק דוערכו וגו' הנ"ל קאי בבקר שמביא יחיד, כיון דילפי' 'עריכה' דכ' בתמיה, מ'וערך הכהן אותם' דכ' בצאן ותמיד של שחר בא ממנו, וי"ל מדכ' באתי קרא ב' פי' 'וערכו', שכל דלאו בלא הבקר אלא בתמיד של שחר, דמשמע בקרא דתיכף לעריכת האש יעורן את התנחים, ואין דבר קרב קודם לתמיד של שחר, אלא קטורת.

טז עושיין בפומבי, הא דאיל קרב ביא', אף דלא כ' ביה קרא ואפשר בג' א' לאיברים, וא' לסולת, ואי' לוי, מ"מ עשו כדי לעשות בפומבי' בפרסום דרך כבוד, וכן אמרו על פר שקרב בכד' כדי לעשות הדבר בפומבי, כדכ' 'בבית אלקים נהלך ברגש' רובע כ"ז [תשי"ה תהילים].

הא דדרשו ר' כהנים בעולה, מדכ' 'וערכו בני אהרן הכהנים', י"ל כן אף לגבי פר דנעשה בו' כהנים ובהי' חתני' דייחיד אם רוצה עושה לבדו, י"ל דהיינו בדיעבד, אבל לכתחילה בעי ו' כהנים.

אמר להן הממונה

האופן שידעו האם האיר השחר, הממונה אמר לצאת ולראות על הגג או החומה האם הגיע זמן השחיטה, והוראה אומר בוריק פי' ברכת, [ותמן אמרו ברוק ברוקה אנור מנהרא שאומר [א.ה.], לשואל], האם האיר המאיר והיינו [חממה], ומתיה בן שמואל שהיה ממונה על הכיסוי'תהיה שואל האם האיר כל פני המזרח עד שבחברון, וא"ל הן, והא דמזכיר את חברון, להזכיר זכות אבות.

נאמנות עד אחד, אילה"ק כיצד סומכין על הוראה אף שהוא ע"א וכת' דבכ"מ ע"א נאמן באיסורין, י"ל דהכא דהוי כאתחזק דעד עתה לילה, ומי'מ אילה"ק כיון דהוי **מילתא דעבידא לאיגלווי**, וכ"ת דעד שיבדקו כבר תעלה חממה, י"ל דאפשר לראות האם עלתה מזמן או רק עתה. **עוד במילתא דעבידא לגילווי**, מלין תינוק בשבת ע"פ ע"א האומר שהתינוק נולד בשבת, ומטלטלין ע"פ ע"א האומר שחשכה מצו"ש, וכן ו' אימי טלטל במצו"ש ע"פ נשים האומרות ששקעה השמש, וכן ר' מתניה טלטל ע"פ איכרים שבוהרה שם מקום, ור' אמי מל בשבת ע"פ נשים שאמרו שהתינוק נולד כשנעדיין לא שקעה השמש בסוסיתה שהיא מקום נמוך בטבריה.

פ"ב ה"ב

הטעם שהוצרכו לשאול האם האיר המזרח, דקרה ששחטו את התמיד ע"פ מאור הלבנה, והוציא את התמיד לבית הפסול, **וילה"ק** כיצד טעו הלא אור הלבנה מתמר ועולה ואור החמה פוסה על כל פני המזרח ועוד הניחא בסוף החודש שהלבנה ברקיע בסמוך לעלות השחר, אבל בתחילת החודש כיצד טעו ומשמע דס"ל ליר' דהך מתני' איירי ביו"כ, וביו"כ שהוא בתחילת החודש הלבנה נראית בתחילת הלילה.

איילת השחר, כפי שני עמודי אור הנראין במזרח לפני עלות השחר, [אבל אי"ל דהיינו כוכב חניניה קודם עלות השחר, כיוון דפעמים מקדים ופעמים מאחר פי' איילת השחר, אבל הכוכב תמיד יוצא בזמנו, א.ה.], וצ"ע דלפי"ז אינו ד' מילין ועי' פ"מ], **ומעלוה"ש עד נץ החמה הוא ד' מילין דכ'** 'וכמו השחר עלה' וכ' 'ולוט בא צוורה' ומסודם לצווער הוא מהלך ד' מילין, ואע"פ שהדך אינו יותר מ"מ מלאך קיצר להם הדרך ע"י שהיה מיישר להם את ההרים ולא יצטרכו לעלות ליהוד, **ומאיילת השחר עד עלוה"ש הוא ד' מילין דכ'** 'וכמו השחר עלה', דדמי לשיעור שמעעלה"ש עד הנץ.

ר"ח רובה ור"ש בן חלפתא הלכו בבקעת ארבל באשמורת הבוקר וראו שבעק האור, ואמר ר"ח רובה **דגאולתן של ישראל** תהא כמו איילת השחר, ככל שמתקדמת יהיה יותר אור כדכ' 'כי אשב בחושך ה' אור לי', וכן מצניו 'ומרדכי יושב בשער המלך', והגיד על בנתן ותרש ואח"כ 'ויקח המן את הלבוש' ואח"כ יושב מרדכי לא שער המלך ללא שך ותענית [לדעת היר"ן] ואח"כ 'ומרדכי יצא מלפני המלך' ואח"כ 'ליהודים היתה אורה ושמחה'.

יז טבילה וקידוש ידו"ר לכהן המסחיד דעת תנן במתני' משאמר בראי' היו מורידין את הכהן לבית הטבילה ככל הנכנס לעזרה להדליק, ואמרו ר' המיסך רגליו לנקבין גדולים ומסכך עם גופו על רגליו טעון טבילה משום היסח הדעת, **והמטיל מים** טעון קידוש ידים ורגלים, והא דתני כהן שיצא לזרב עם חברו אם הפליג טעון טבילה ואם לשעה טעון קידו"ר, והמיסך רגליו אינו מפליג, י"ל דעשו את המיסך כיצא להפליג לפי שהוא דבר מאוס.

כהן שישן צריך טבילה, ואם נתנמנם טעון קידו"ר, וצ"ל דאיירי בנשמת יושן דאל"ה יליה"ק דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד והאכ ע"כ כשלא יצא מהעזרה דאי ביצא הלא מ"מ בעי טבילה ככל הנכנס לעזרה, ולר"ל אף למלכי בית דוד אין ישיבה ודכ' על דוד 'וישב לפני ה' שיישב עצמו הכין בתפילה.

פ"ג ה"ה

כה"ג ביו"כ היה טובל ה' **טבילות ומקדש י' קידושין** כולם בקודש על גג בית הפרוה, מלבד כשנכנס דא"יז משום עבודת יו"כ אלא משום כניסה לעזרה לכהלן.

אין אדם נכנס לעבודה עד שיטבול דלא גרע מהיחס הדעת, ואף כשאינו נכנס לעבודה **אין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול** וקמ"ל לעבודה אף שבה מקודש בקודש כגון שמחתורה לא טבל ע"ד עבודה, א"נ אפי' מקטיר אברים כל הלילה טעון טבילה, [תו"ר^[פנ]].

מקור טבילה בכנס לעזרה, בן זומא למד מטבילה **מקודש לקודש** וכה"ג היה כובל כשמשה עבדה מחוץ לפנים ומפנים לחוץ, וכ"ש מחול לקודש, ואילה"ק דמשמע בק"ו דאפשר דמקודש לקודש אי"צ טבילה, ומ"מ מחול לקודש בעי טבילה, ויהי"ק מאי שנת חול לקודש לבין חוץ לפנים מקודש לקודש **אין דילפי** ק"ו מקודש לקודש שאין חייב כרת על כניסה זו בטומאה ומ"מ בעי טבילה, ודאי דמחול לקודש חייב כרת כרת חייב לטבול, וכ"ת דאף מקודש לקודש חייב כרת בטומאה, י"ל דה"מ בשהה שיעורים דלהלן, אבל בכנס מחול לקודש בטומאה חייב מיד אלא לא שהה ומצא דליכא כרת על טבילה בטומאה להיכל אף דחמור הוא מהעזרה, [ולפ"ז הא לעיל ה"ב רק אם יצא להפליג חייב טבילה, אתאי כתני ר"י דלהלן].

שיעור שהיה בכניסה בטומאה, שיעור השתחויה והיינו **לריב"ל** כדי שיאמר **וילכעו** אפים ארצה על הרצפה וישתחוו, **ור' אבנהו** הוסיף דע' הודו לה' כי טוב, **ור' מנא** הוסיף עד כי לעולם חסדו'.

לתני ר' יהודה טבילה בכנס לעזרה אינה מד"ת אלא **משום סרך**, דפעמים יש בידו טומאת קרי ובעי הערב שמש וכיון דטובל נזכר ופורש.

יח טבילה לד"ת בב' טומאות יחד, הנה המשמשת שראתה נדה לחכמים צריכה טבילה ואף דלא תועיל לה הטבילה כיון דראתה נדה, וכן הצריכו החמים טבילה לזב שראה קרי ונדה שפלטת שכבת זרע, דאף שקדמה טומאת שבעה, מ"מ הצריכו טבילה להתייר ביה"ת [כיון דזב נודה שרי בדיח'], אבל ר' יהודה פוטר, ומהא דר"י ביאר דבעי טבילה בכנס למקדש משום טבילת סרך, יש להוכיח דטעמא דר"י דפוטר כיון דלא מהני טבילת סרך כשטמא בטומאת שבעה ולפי"ז פליג ר"י אף בבעל קרי שראה טהו, ולפי"ז דס"ל לר"י טבילת סרך אין לפרש דטעמא דר"י משום דפליג על סרך טבילה וא' נימא דפליג תהני טבילה לראה קרי להתייר ביה"ת, כיון דחלה קודם הוב, אבל אין לומר כן כנ"ל.

פ"ג ה"ה

טבילת כה"ג, פרסו סדיו של בוך בינו לעם ויור לטבול וטעם לסדיו של בוך כדי שיכיר שעבודת היום בגדי בוך, וכל השנה בגדי זהב, ועלה ונסתפג לספוג המים שעליו, [כדי שלא יחוץ המים בין בשרו לגבו, מלי"מ], הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו"ר דבעי לכל חילוקי בגדי הייני קידוש ידיו"ר, ונטבילתו ראשונה לא הוצרך קידור"ר על הפשיטה כיון דגדי בוך חול.

הביאו תמיד וקצרצו, פ"י רוב ב' סימנים ואף דהוי קדשים, וכיון דבעי לקבל את הים מירק אחר שחיטה של ידו, וקבל הכה"ג את דמו וזרקו ונכנס להקטיר את הקטורת ולהטיב את הנרות להקריב את הראש ואת האברים ואת החביתין ואת היין.

כ' **עגלה יפה** פיה מצרים קרץ מצפון בא', **י"מ** נכוסה לשון חיתוך כדתני קרצו, **וי"מ** נסוחה לשון עיקר לעוקרם ממקומם, דקרץ משמע להגלות ממקומם כדכ' **מחומר קרצתי** גם אנ"י כפי שהוא נברא מהחומר ועוקר ממקומו.

פ"ג ה"ה

קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים, והטעם דקדמה לאברים כיון דכ' בקטורת 'בבוקר בבוקר' ובתמיד כ' בבוקר, ומ"מ אין קטורת קודמת לדם התמיד, כיון דכ' בתמיד 'תעשה בבוקר' ומשמע להקדים עשייתו לזמנו, וכיון דבעצים כ' בבוקר בבוקר' ואי"ל דקמ"ל שהן לפני האברים, כיון דהוו כאברים נקשרים ע"ג המזבח, דקודמים אפי' לדם, והנה **בעצים ובקטורת** כ' 'בבוקר בבוקר', וכיון דעצים קודמים לדם ודם לקטורת ע"כ דעצים קודמים לקטורת, והא דפ' מטעם מכשירים מכשירים את הקטורת, י"ל דקמ"ל דעצים מכשירים את הקטורת ולא גחלים, ולר"א מעלה עשן מכשיר את הקטורת פ' עשב שנותנים בקטורת שיעלה העשן זקוף כמקל, ולא נתבאר למה ינ"מ, ולכאן אי"ל דכ' חיישי מחשבת פסול בחתיית הגחלים כדמחשקו בבבלי, כיון דס"ל לר"א [הובא בתוס' ביומא], דנעשה אף בכל חול ע"ג דאניה עבודה, ומאידיך מובאר בירי' דבעי

פחיתים בימים, [ייתכן לומר דכל מכשיריו לא מברכין, ובעי מ"מ חשיב מכשירין, וצ"ע].

קטורת של בין הערבים בין אברי התמיד לנסכים, אף דכ' בתמיד 'בין הערבים' מ"מ כיון דבקטורת כ' 'בין הערבים' סמוך לנרות דכ' 'ובעהלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירה', ואי"ל יקטיר אחר הטבת הנרות, כיון דכ' בנרות **מערב עד בוקר**, ומ"מ לא קודם לנסכים, דכ"ז **'תעשה' לאחר עשייתה**, ואף לדלעיל דרשו מ'תעשה' להקדים, י"ל דכ"מ לפי עניינו דשל שחר היה בכלל מאוחר ודרשו להקדימו, ושל בין הערבים היה מוקדם ודרשו לאחורו, וקלסו ר"ז 'בניה דאורייתא' מבני התורה, א"נ בן התורה.

יט כה"ג זקן או איסטניס, **לתנא** דמתני' מחמין לו חמין מעי"כ ומטילין לצונן כדי שתפיג צינתו, **ולתני ר' יהודה** היו עושים לו עששות של ברזל שהרתיחו אותו מעי"כ ומטילין בצונגין להפיג צינתו, **ואף דהוי מכבה** וס"ל לירי' דהוי כיבוי, אבל לבבלי אין כיבוי אלא בדרך הנשרף וכלה, והלא איכא **לט' מלאכות ביו"כ**, וא"ל דטעמא דר"י משום מלאכה שאי"צ לגופה, כיון דלא מנו את ר' יהודה עם ר"ש גבי המוציא את המת במיטה, ור' יוסי גבי המכבה את הנר דס"ל הכי, אלא ס"ל לר' יהודה שאין תולדת האש כאש, ולתנא דמתני' תולדת האש כאש ולכן לתנא דמתני' לא משתמשין בעששות של ברזל דהוי כיבוי, והא דלר"י לא ממתמין לו חמין כדי שלא יאמרו ראינו כה"ג ביו"כ טובל במים שאובין.

פ"ג ה"ו

טבילה שניה וקידור, הביאוהו לבית הפרוה שבקודש, ופרסו סדיו של בוך בינו לעם וקידש סמוך לפשיטה כפי שיכתאר דנח' בה ת"ק ר"מ, ואח"כ טבל ונסתפג והביאו בגדי לבן ולבש וקידש ידיו"ר.

קידור"י של פשיטה, **לר"מ** פשיטה ואח"כ קידור"ר, דכ' **פשת וגל' ורחץ** 'וגו' והיינו קידוש כיון דטבילה ילפי' מ'רוחץ' אחרינא דכל לבישה טעונה טבילה, ואפ"ש וקידש, **ולת"ק קידור"י** קודם הפשיטה, דכ' **פשת ולבש** והיינו דמקיש פשיטה ללבישה דתרווייהו מקדש כשהוא לבוש. אי"ל דלר"מ מקדש קודם לבישה כפשטה דקרא, כיון דא"כ אין בין קידוש לקידוש אלא רחיצה.

לשמואל קידוש סמוך לפשיטה וקידוש דלבישה נעשים לצורך הלבישה, **ולבר קפרא** קידוש דפשיטה אתי לפשיטה, **ולכו"ע קידוש ראשון** פ"י אף של הפשיטה אתי להבא פ"י לבישה דא"צ קידוש לפשיטה בגדי חול, **ויקדוש אחרון** אתי לשעבר דאין אדם מקדש לבגדי חול. **האם קידור"י וטבילה ולבישה מעכבין**, **קידוש הראשון** שנוהג בכל הכהנים מעכב דכ' **חוקת עולם לזרותיכם**, וכ"מ דכ' חוקה מעכב, אבל **שאר קידור"ר** שהכה"ג עושה לפשיטה ולבישה אינם מעכבין, דרק **לבישה** מעכבת, והי"ז דאין **טבילה** מעכבת.

כ בגדי כהונה, כ' 'בד' לרבנן היינו כפולים לכא' משמע דקאי לפרש דבעי ב' בגדים, א' לעבודה וא' להוצאת כף מוחתה, [וב] בגדים מובאר בבבלי דלפי' מדי' קרא אחרינא, אבל בר' משמע א', ובירי' להלן לא משמע הכין], אבל מאידך משמע דרש"י ב' בגדים על כן כהן ולא ביי"כ והיינו דאממר **ר' לרי"ש ב'** שלא הגיע בלתימא"ד דאתאי דלא כ' יוסי דהנה כ' 'ולבני אהרן תעשה כתנות' לרבנן ב' כתנות, ולר' יוסי אפי' כתנות א' לכהן א', וכתנות היינו להרבה כהנים, ודכ' 'בד' לומר דבעי בגדים חדשים שטעה שחיי בגדי פשתן, והנה אי"ל דהיינו שלא ילבש משוחקים שלבשן כבר כהן, כיון דכ' 'ולבשם' ב' **יולפי** אפי' שלבש כהן אחר, אלא חדשים דבעי לעשותם **לשמה** כשון בבדי פשתן, ונהגו כן **במזוזה**, **לת"ק** מותר לכתוב מזוזה בעור שעבדו לשם קמיע, **ולרשב"ג** אסור, ואי"ל דמח' ת"ק ורשב"ג דוקא בשל הדיוט אבל בגדי כהונה של גבוה לכי"ע בעי שלש דומיא דאבני מזוזה, כיון דאמר ר"ח דהן ברייתא דבעי בשל גבוה אתאי דוקא כרשב"ג, ומצינו דאמרן כן ר"ח דהנה **תעשה** **כלי לגבוה** הדיוט מותר להשתמש בו רק קודם שנשתמש בו גבוה, ודתני דלא ישתמש בו הדיוט כלל, איירי כשאב מתרומת הלשכה, **ותעושה כלי להדיוט** רק קודם שנשתמש בו הדיוט יכול לעשותו לגבוה, ודתני דאין העושה כלי להדיוט ראוי לגבוה, ר"ח כיון דאתאי כרשב"ג דבעי

פ"ג ה"ו

שחיטת הפר, הכה"ג אחר שלבש בגדי לבן עומד בין האולם ולמזבח כפי שיכתאר, ומעמיד את הפר ראשו לדרום ופניו למערב אבל לא יעמיד ראשו למערב ואחוריו למזבח, דחיישי שיטיל גללים ונגאי הוא להראות בית הרעי שלו לצד המזבח, והכהן עומד במזרח ומניא למערב וסומך ב' ידיו עליו בין קרניו ומתודה כפי שיכתאר בהמשך.

מקום שחיטת קק"ד דכ' ביה על ירך המזבח צפונה, **לריב"ז** בין המזבח לקיר צפוני של עזרה, **ולראב"ש** והיינו תנא דמתני' חשיב צפון אף לצד מערב אבל בצפון לצד מזרח, לא דקליש

לה"ס ממתי כלי שרת ומתקדשין ויהיו ראויין לעבודה [א.ה. פ' יתקדשו בקדושת הגורן], **האם מיד** פ' דהקדשין, או דעבודתן מחונכת, והנה א' עבודתן מחונכתן ילה"ק כיצד קדשין ומתקדשין כאחד, אמנם אילה"ק על כלים בזמן משה שנתקדשו ע"י שמן המשחה, וכן כלים בזמן שלמה שלא הצרכו לשמן המשחה, שנתנו משל משה לתוכן, אמנם ע"כ צ"ל [א.ה. לכאן להא צד בספק] דקדשין ומתקדשין דאל"ה תק' קידש קדשו כלים שלא היה כלי מימי משה לקדש על ידם [א.ה. או ע"י כלים שנתקדשו ע"י כלי משה, כדמוכז להלן מכיל שלמתן], וכן צ"ל כשעלו מהגולה דאמנם קדשו ע"י כלי שלמה, אבל אם לא היו שם כלים מימי שלמה, ע"כ דקדשין ומקדשים, [א.ה. בבבלי אמרו למס' דעבודתן מחונכתן, ויהי"ס האם מס' הירר הכי, או בספק כנ"ל, ועוד צ"ע ההוא' והמס' אי דקשין ומקדשים].

הזמנה מילתא היא, הזורק כלי לפני מיטתו של מת תוך ד' אמות שעשו כן מחוץ צער, והיו קרובין אותו עמו, וכן אבנים שחצבן לשם מת, **אסורים** בהנאה משום הזמנה מילתא היא, וילפי' בבבלי 'ותמת שם מרים', מערפו שם את העגלה', וקי"ל ירידתה לנחל איתן אוסר את העגלה, אבל אם חצב לשם חי ולשם מת מותרים דלא ייחד למת.

כה"ג ביו"ט טובל ה' טבילות ומקדש י' קידושין, וילפי' **לבי' קידור"י לכל טבילה**, י"א מדי' 'ופשט ורחץ ולבש' ורחץ יתירא ילפי' באם אינו ענין לקידור', ומדהליל קרא בין פשיטה ללבישה לכי' קידור"י ללבישה ופשיטה, **ולראב"ש** האי ורחץ אינו מיותר דבעי למיחץ טבילה בבא לשנות מבגדי לבן לזהב, אבל קרא קמא קאי רק מבגדי לבן, ולכן ילפי' מכניסה מה אם במקום דאין טעון טבילה כשנכנס כל השנה, [דעון טבילה רק מדרבנן], ומ"מ בעי קידור"י ודאי במקום דבעי טבילה בעי קידור"ר, וכ"ת כ"י פ"א ביום כנכנס בשאר השנה, י"ל דכ' 'ופשט וגו' אשר לבש' וכיון דפשיטא דפושת את שלבש, ע"כ להקיש פשיטה ללבישה דבעי קידור"ר כלבישה, ויש שהק' דמסתבר להקיש הפוך דמק"ו ידעי' חד והיינו פשיטה שהיא ראשונה, אבל צ"ע דאא ילפי' מנכנס כל השנה, וילפי' כה"ג

הובא במתני' **שווי בגדי כה"ג בשחר ובין הערבים**, **לר"מ** בשחר לעבודת היום לבש פילוסין פשתן של ארץ זו של יב' מנה, ובין הערבים להוצאת כף ומחתה ויגידיון פשתן של ארץ זו של ח' מאות זוז, **ולחכמים** בשחר פילוסין של יח' מנה, ובין הערבים של יב' מנה, ול' מנה אלו היה נוטל משל הקדש שאל יפה עשה פחות מ', אבל רוצה להרבות בשל בין הערבים יכול, אם עדיין של שחרית מעולה יותר.

הא דבין הערבים לוקח של הנדיון ולא שני של פילוסין אף דדרגה ב' בפלוסין יפה משל הנדיון, כיון דעדיו' פרוטי' פ"י של הנדיון שהוא ראשון עדיו' משני, וי"א דא' לזכוב של פילוסין בשחרית, אף דשני של הנדיון יפה משל פילוסין, פרוטי' פ"י כיון שעולה ביוקר נחשב יותר, ופי' דא' עיקר, וכן מצנינו **דתנן** במנחות שיש ב' זמנים של לקיטת שעושים שמן הראשון שבראשון למנורה והשני שבראשון וראשון שבשני שוין למנחות, והלא ודאי דשני שבראשון יפה יותר, אלא ע"כ **משום פרוטי** פ"י ששוה יותר לכן חשיב.

הא דמרבה בשחר, כיון דכ' ד"פ 'בד' 'כתנת בד', 'מכנסי בד', אבנט בד', מצנפת בד', **ובבין הערבים** ב' פ"א ופשתא כפי בגדי הבד'.

כא' תנן על שיעור ל' מנה דמתני' **אם רצה להוסיף מוסיף**, ומעשה בר' ישמעאל בן פיאבי שלבש כתונת במאה ועלה והקריב על המזבח, ור"א בן חרוסם לבש כתונת בב' ריבוא ועלה והקריב על המזבח והורידו אותו אחיו הכהנים שהיה נראה מתוכן ערום, ומילא את הכתונת מים שלא יראה בתוכה, ומ"מ חשש שיראה בשרו ולא עבד בהם אלא סבב אל המזבח ז"פ דרך כבוד.

פ"ג ה"ו

שחיטת הפר, הכה"ג אחר שלבש בגדי לבן עומד בין האולם ולמזבח כפי שיכתאר, ומעמיד את הפר ראשו לדרום ופניו למערב אבל לא יעמיד ראשו למערב ואחוריו למזבח, דחיישי שיטיל גללים ונגאי הוא להראות בית הרעי שלו לצד המזבח, והכהן עומד במזרח ומניא למערב וסומך ב' ידיו עליו בין קרניו ומתודה כפי שיכתאר בהמשך.

מקום שחיטת קק"ד דכ' ביה על ירך המזבח צפונה, **לריב"ז** בין המזבח לקיר צפוני של עזרה, **ולראב"ש** והיינו תנא דמתני' חשיב צפון אף לצד מערב אבל בצפון לצד מזרח, לא דקליש

קדושתיהו, ו**לרב** חשיב צפון את לצד מזרח פ" יא' אמה של עזרת טהרה, ו**לג** אמה של עזרת חנים.

שחיטה זר לפרה אדומה, הנה בעלמא לא מצינו פסול שחיטה בזר דכ' ויחשטו בני אהרן הכהנים את הדם', דבעי כהן מקבלה ואילך, **לרב** שחיטת הפרה פסולה בזר דכ' ונתתם אתה אל אלעזר הכהן ושחט אותה לפני', ו**לר'** יוחנן אף שחיטת הפר כשרה בזר דכ' לפניו היינו דכהן רואה, [ושמא אף לרב בעי כהן רואה אלא דבעי אף שחיטה כהן], ולא הק' לר' יוחנן מדכ' ויחשט והזה' וילפי' דאשה פסולה לשחיטה כפי שפסולה להזייה ואף זר בכלל זה, והא דלא דרשו על זה, צ"ל דהוי ברייתא על אשה, ואי"ל דזר כשר כפי שכשר בהזאת מי אפר הפרה ופסול באשה, כיון דשאני הזאת מי הפרה דכ' איש', ובהזאת הדם כ' כהן, ואי נימא דשחיטה כשרה בזר דהכי ממעט ויחשט אותה לפני' א"נ ק"ו מכל קרבן, תת' דה"נ אשה תהא כשרה.

י"א בשם רשב"י שחיטת פרי יו"כ כשרה רק ע"י כה"ג דכ' ויחשט אהרן את פר החטאת', וכ' חזקיה לעיכובא, ויש שהק' מ"ט לא אמר רשב"י שעיר דכ' ביה ושחט והביא ואין הבאה אלא ככהן, וי"א בשם רשב"י להדיא פרי ושעיר של יו"כ רק ע"י כה"ג.

יודי הכה"ג, כסומוק הכה"ג ידו על הפר מתוודה דכ' יזכפר בעדו ובעד ביתו בכתפד דברים, ואומר מתחילה אנה השם ובשניה **אנא בשם** בכח השם הגדול והנורא פנא רפא, **לר"מ** אומר עייתי פשעתי וחטאתי לפניך אני וביתי וכו' דכד' נושא עון ופשע וחטאה' וכ' 'התוודה עליו את כל עונות בני ישראל', ו**לחכמים** עונותו אלו זדונות, פשעיהם אלו מרדים, ואטחאת אליו שגגות, וכיון דמתודה על זדונות ומרדים א"י צ לחטאים, לכך אומר חטאתי עייתי פשעתי אני וביתי וכו', וכ"מ שהתודו דוד ושלמה, וכע"ז אצל דניאל דכ' 'חטאו ועוינו הרשענו ומרדנו', והא דכ' אצל משה 'עויתי פשעתי וחטאתי' י"ל דכיון שמתוודה על הזדונות ועל המרדים כאילו הם שגגות.

הוכרת השם, הכה"ג ממשיך ואומר שחטאי כני"ל אני וביתי, ככתוב בתורת משה עבדך **כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'** וענין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ככל פעם שאומרים את השם דכ' כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו, וי' פעמים היה כה"ג מזכיר את השם ביו"כ, ו' פבר, ג' בשעיר, וא' בגורלות, הקרובים לכה"ג נופלים על פניהם ואומרים בשכמל', והרוחקים אומרים בשכמל' ולא נופלים על פניהם, וברב"ז כ' לפי שלא היו שומעים את השם, אבל להלן ביר"ל להלן משמע שהיו שומעים, וגם בסוכה מביא דנשמע קולו ביריחו, אלו ואלו לא זזו משם עד שהוא מתעלם ונשכח מהם, דכ' **זה שמי לעולם**, וכו' וחס וחסו היינו לעלם.

כב באיזה קול היה אומר, בראשונה היה אומר את השם בקול רם, ומשרבו הפרושים היה אומר בקול נמוך, ור"ט היטה אוזנו ושמע שהיה מבליעו בנעימת הכהנים.

בראשונה הם השם נמסר לכל אדם, ו**משרבו הפרוצים נמסר רק לכשרים**, ומעשה **בשמאל** ששמע פרסייא מקלל בו את בנו ומת, ועשה ב' רעות הפרסייא שמת בנו וששמעו אחרים, **ר' אינינו בר סוסי** רצה ללמד את השם את ר' חנינה, אבל לבסוף לא למדו שסכנה"ס ר' חנינה את בנו תחת המיטה ושעמ' ר' אינינו את קולו, ו**רפא בציפורין** רצה ללמד את השם לר' פנחס, ולא רצה ר' פנחס ללמוד לפי שאוכל מעשר פ"י נוקט לציבור וחשש שיקלל בו ומאן דרגיל בשם אסור להנות מאדם.

פ"ה ה"ח

גורל השעירים, הכהן חוזר למזרח לצפון המזבח לפי שלא היו מבינים את השעירים אלא קול הבהל העזרה, כדתנן לקמן בבבא את השעיר לשחוט, ומשמע כרבי לעיל במה' במקום שחיטת קק"ד ואף מזרח צפון העזרה חשיב צפון, ושם עומד הכה"ג והסגן בימינו וראש בית אב לשמאלו וכן כל מקום שכה"ג הולך, ושם ב' שעירים וקלפי ובה ב' גורלות של אשכנזע פ"י פסקין מן עץ.

ה' דברים שימש הסגן אומר אישי כה"ג הגבה ימינך, והולך לימינו, ומניף בסודרין בשעה שהיה כה"ג שוחה לסוף, שהיו הלוויים מתחילים בשיר לפי שאין אומרים שירה אלא על היין, אחז חסד בימינו והעלהו כשרצה כה"ג להקטיר עולה הכה"ג עד חצי הגבש ואחז אותו בימינו והעלה, ואין כה"ג מתמנהא אא"כ נעשה סגן כדי שיהיה מכיר ורגיל בעבודה, [קה"ע וכ"מ בדרך חכמה

כלי המקדש, וי"א [גאה. והיכא לזכיא סגן, שמא היכא דא"כ דא"כ ועי' שקלים פ"ז ה"ג דבו ביום שהיה מתמנהא היה מקריב ב' מנחות, וכ' הדרן חכמה שם דקדום היה מתחנך ורעובד עבודות הסגן ואח"כ נעשה כה"ג, ולכאן אי"ז עולה עם מכיר ורגיל בעבודה, ושמא יל"פ דאינו נעשה כה"ג אא"כ אחר מתמנהא לסגן וע"ע מרומי שדה יומא טו:].

בן גמלא עשה גורלות של זהב ומזכירין אותו לשבח, ואם אבדו של זהב לא יעשו של אשכנזע לפי שמעלין בקודש ואין מורדין כדאמרו על ב' שלחנות שהיו במקדש שבנינו עוליהם לחם הפנים, שם ישיב נכבסותו ושל זהב ביציאתו.

בן קטין שהיה כה"ג עשה ב' דדין לכיזר לצוק בהם מים שמתחילה היו רק ב', והא דלא עשה יותר זה ע"ג ה"א פ"י דס"ד שלא היה מקום בהיקף הכיזר, י"ל דעשו כיום המרובה בעבודת התמיד.

עוד עשה בן קטין, **מוכניז לכיזר** לגלג לשקעו במים כדי שלא יפסלו מימיו בלינה, ולא"ה הנפסלו משום שאובין, כיון דהיה הכיזר עשוי ב' בלים והפעילין לא היה לו בית קיבול, וי"ל רק שמיניחו ע"ג התחתון, והתחתון שהיה לו בית קיבול, דאמת המים היתה מושכת מעיטם מעין לכיזר, והיו רגלים שדברום פתוחין לה כרימונים ואינו כלי כדי לעשותן שאובין, וכע"ז אמרו **י'ם שעשה שלמה** היה בית טבילה לכהנים דכ' והי'ם להרצצה לכהנים', ול"ח כלי כיון דאמת המים מושכת לו מעיטם.

מונבה המלך עשה כל ידות הכלים של יו"כ של זהב, כדכ' **ואלה מפפרם אגרטלי** אהרן של שלשים' ל מורקים לקבל ד' הטלה, 'אגרטלי כסף אלה' לקבל דם של הפר, 'מחלפים תשעה ועשרים' היינו סכינים כדאמרו על מקום בעורה שיש בו חלונות שהיה נקרא בית החליפות שבו היו גונזין את הסכינים.

הילני אמו של מונבה עשתה **נברשת של זהב** על פתחו של היכל, י"מ מגורה, וי"מ עששית כדתירגם עקילס לקבל נברשתא למפרס פ"י מין עששית, וכן עשתה **נברשת של זהב** ובעשה שהיתה חמה וזרחת עליה היו ניצוצות מנותין ממנה וידעו שזרחה וזרחת, והיה כתוב עליה, וכן עשתה **טבלה של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה**, **י"א פרשת סוטה** בר"ת דס"ל דאין כותבין תורה מגילה מגילה, והא דאמרו דהיה כותב ככתב שבטבלה לא עבה ולא דק ולכאן משמע דהיה כתוב לכל הפרשה, י"ל דהיינו אותם אותיות אבל לא היה כתוב את כל הפרשה עליה, ו**י"א** על פרשת סוטה וממנה היה קורא ומתרגם כל דקדוקי הפרשה.

כג ניקנור מזכירין אותו לשבח, ונעשו לו יניסים, כשבא בספינה ועמד עליהם סער גדול בים, והטילו דלת אחת לים ושבקשו להטיל להשיה אמר שיטילו אותו עמה, והיה בוכה ומתאבל, וכשבאו ליפיו מצאו את הדלת המוטלת תחת הספינה.

כל השערים שהיו במקדש נשתנו לזהב כשהשעיר, מלבד של ניקנור, **י"א** משום שנעשה בהם נס, ו**י"א** משום שנחושתן מצהיב ויותר יפה משל זהב.

פ"ג ה"ט

אלו שמזכירין אותם לגנאי, כפי שיתבאר בית גרמו, בית אבטינס, הגורס בן לוי שהיה יודע פרק בשיר, ובן קמצר שלא רצה ללמד על מעשה הכתב שהיה קושר ד' קולמוסין בד' אצבעותיו וכותב שם בן ד' אותיות, על הראשונים נאמר זכר צדיק לברכה ועל האחרונים נאמר ויזעם רשעים ירקב' ויתבאר עוד להלן.

בית גרמו היו בקיאינ במעשה לחם הפנים וברדייתו שהיתה אומנת גדולה, לפי דלחם הפנים עשוי כמין תיבה פרוצה, ולא רצו ללמוד, והביאו חכמים אומנים מאלכסנדריאה שהיו בקיאינ במעשה לחם הפנים, אבל אל ברדייתו, [שבית גרמו מסיקין ואופים מבפנים, והללו מבחוץ], ומחמת כן היתה מתעפשת, ואמרו חכמים דכל שברא הקב"ה לכבודו ברא דא' כל פעל ה' למענהו, ושלחו לקרוא לבית גרמו ולא באו עד שהעלה בשכרן, **י"א מתחילה** [י' ואח"כ כד', ולר' יהודה מתחילה כד' ואח"כ מח:], ואמרו בית גרמו שלא רצו ללמד דמסורת היא להם שתעיד הבית לחיבת וחששו שילמדו אחרים ויעשו כן לפני ע"ז, אמנם הזכירו אותם לשבח שלא יצא ביד בניהם פת נקיה מעולם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים הן אוכלים.

בית אבטינס הם בקיאינ בפיטום הקטורת ובמעלה עשן, ולא רצו ללמד, והביאו חכמים אומנים מאלכסנדריאה שהיו בקיאינ במעשה ולא במעלה עשן ע"י עשב מסיים שהיה ידוע רק לבית אבטינס שהיה מעלה את העשן, וודאי דאף האומנים היו נותנים מעלה עשן דאל"ה אם חיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה, אלא היה להם סוג אחר שלא העלה עשן יפה כ"כ, ומחמת כן של בית אבטינס עולה עד לתקרת הבית ואח"כ מתפשט, ושל האומנים היה העשן מתפשט מיד, ואמרו חכמים כל מה שברא הקב"ה לכבודו ברא דא' כל הנקרא בשמי לכבודו בראיתו וגו', **ווי"ג** כל פעל ה' למענהו], ואמרו בית אבטינס דלא רצו לגלות כדי שלא יעשו כן לפני ע"ז, אמנם הזכירו אותם לשבח שמעולם לא יצאה אשה מהן מבושמת, ועוד דכשהיה אחד מהם נושא אשה היה פוסק עמה ע"מ שלא תתבשם שלא יאמרו ממעשה פיטום הקטורת הן מתבשמות.

ר' יוסי אמר שצדיק בירושלים תינוק משל משפחת בית אבטינס, וא"ל אבוציך שנתכוונו לרבות כבודו ולמעט כבוד שמים, לכך כבודם נתמעט וכבוד שמים נתרבה ובבבלי גרס' כבוד מקום במקומו'.

ר"ע אמר ששח לו **שמעון בן לוגא** שליטע עשבים עם תינוק אחד משל בית אבטינס, וראה שבכה ושחק כשראה מעלה עשן לפניו, ואמר שבכה על כבוד בית אבא שנתמעט ושחק על כבוד המתוקן לצדיקים כשיבנה הבית ויזכרכו למעלה עשן, ולא הסכים להראותו דמסורת בידו שלא להראות.

ר' יוחנן בן נורי אמר שפגש זקן משל בית אבטינס ונתן מגילת סמנים על הקטורת בידו, ואמר שהיו מוטרין אותה אלו אלאו ועכשיו שאין בית אבא נאמנים, יקח למגילה זו ויזהר בה, וכשאמר זאת לר"ע זלגו עיניו דמעות ואמר מעתה אין אנו צריכין להזכירן לגנאי חזיונן שנתנם לש"ש.

כולם מצאו אמתאל לדבריהם למה אינם רוצים ללמד מעשיהם חוץ מבן קמצר, [דבע"ז לא שיין כבוד של כתיבה, ר' תוי"].

הממונים שהיו במקדש דתנן בפ"ו דשקלים ומונה לבית אבטינס ובית גרמו, ולא מונה בן קמצר, **י"א** דמנה שקלים כל דור ודור ועל כולם הוא אומר **זכר צדיק** וגו' ודחתי על הראשונים כי דמצאו תשובה לדבריהם, והאחרונים היינו בן קמצר וחבריו, ו**י"א** דמנו לאלו שהיו באותו דור, ועל כולם הוא אומר **ז'ם רשעים ירקב'**, והראשונים שנאמר עליהם **זכר צדיק לברכה'** היינו בן קטין וחבריו שהחזירו לשבח לעיל ה"ח.

על כל הג"ל קרא בן זומא 'משלך יתנו לך ובשמך קורין אותך לחזור וליקח מקומך, ובשבשך מושיבין אותך ואין שכחה לפני המקום ואין אדם נוגע במינוך לך'.

טרף בקלפי

פ"ד ה"א

סדר הגורל בשעירים, טרף בקלפי י"מ העלה בחטיפה שלא יכיון איזה מעלה בימינו, וי"מ שיענעו הקלפי שלא ידע היכן של שם והיכן של עזאזל, ואפשר לעשות אפי' בקללות, אבל עשו בקלפי כל לעשות בפומבי דרך כבוד וחשיבות, ועומדים שעיר לימינו ושעיר לשמאלו, ועומד הסגן לימינו וראש בית אב משמאלו, אם של עלה בימינו אומר הסגן אישי כה"ג הגבה ימינך, ואם בשמאלו אומר ראש בית אב הגבה שמאלך, ונותנים על ב' השעירים ואומר **לת"ק לה'** חטאת, ולר' ישמעאל אומר רק לה', ואומרים אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

צורת הגורלות, כ' גורל אחד לה', ללמד דלא מהני ב' חוסין ויאמר דה' לה' זה לעזאזל כיון דבעי שיהא ניכר, וכן ללמד דלא מהני ב' צורות ויניח עליהם כנ"ל, כיון דאין ניכר שזה לה' וזה לעזאזל, וכן שלא יכתוב עליהם כיון דבעי שיהא ניכר על עצמם וכתביה פעמים נמוכות, וש"מ שהיו הגורלות חקוקים.

כד חלוקת הארץ נעשית ע"י **גורלות**, שהיו ב' קלפיות א' פרישות וא' לגורלות תתומים מקומות בארץ וב' פרחי כהונה עומדים, ומה שזה מעלה זה מעלה וזה כהונה יושלך לה' והשוע גורל לפני ה' במצפה' ומלפני ה' ילפי' דנעשה ע"פ אורים ותומים, וכן ע"פ **כספים** דסאה ביהודה שהו ה' סאה בגליל כדכ' **בין רב למעט'**.

אלמלא שנתן הקב"ה חן כל מקום בעיני יושביו לא היתה א"י מתחלקת לעולם, ואמרו **ג' חנינן הן** את אשה

בייני בעלע, חן מקום על יושיבין, וחוּן מקח בעיני לוקחיו, ואמרו **דלעת'ל הקב"ה עושה כן כדכ' ונתתיו לכם לב חדש' וגו' לב בשר וגו'** שהוא בוסר ממאכל בחלקו של חברו ולא תהא קטאה בניהם.

הגורל חל בנגיעה ולכן נגעע כשהן למטה ונתעברו לו, אין השעירים כמצותן, ואם נתעברו הגורלות אחר שנודעו השעירים, השעירים כמצותן דאין הנתינה מעכבת.

הגורל קובע ואין הפה קובע ולכן האומר אם של שם יעלה בימיני יקדש זה שבימיני, מהני, ואפי' אמר זה בששמאלו ידעדין הגורל קובע, אבל האומר בין של שם בימיני ובין של שם בשמאלו יקדש זה שעל ימיני, לא קדש.

גורלות של כל דבר דכ' גורלות ולא ילפי' מצידו העשוי דוקא מזהב.

נותן גורל א' על שעיר, אף דכ' גורל אחד לה' וגו', ולא יתן ב' גורלות על כל שעיר, וכן לא יתן את ב' הגורלות על כל שעיר ושעיר.

כיתוב על הגורלות כפי שהיה כתוב על הציץ, קודש מלמטה ורש מלמעלה כמלך יושב על כתדרה לדעת הר"מ קודש למטה בשם השו"ה, וזה' למעלה בסוף השורה, ולדעת החס"י כ' למטה קודש ל', ולמעלה כ' ה', ור"א **ב"ב** אמר שראה ברומי שהיה כתוב בשורה אחת.

זר בגורל והאם הגורל מעכב, **נתן זר** את הגורלות כשר דאין נתינה מעכבת, העלה **זר** פסול דעלייה מעכבת דשנה הכתוב בה לעכב, ולכן אף דכ' 'בני אהרן' ולא כ' בעליה בני אהרן, מ"מ שאני נציא דשנה הכתוב לעכב דכ' ב"פ 'אשר העלה', והיינו דעת ר' יצא' דעליה מעכבת ובעי גורל לשניהם באותו היום, אבל **לר' יוחנן** אפי' גורל אינו מעכב וקובע אפי' בפה, ויכול לקבוע אפי' היום א' ומחר א', והא דכ' 'גורלות' למצוה.

כה אילה"ק לר' יוחנן מדתגן דהגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת, וי"ל דאיידי בעשה גורל דאינו יכול לקבוע בשם ס"א, וצ"ל דור שהעלה אינו פוסל בכה"ג, לדעת ר' יוחנן, אף דהתחיל בגורל, והביאור בזה כיון דל"ח כלל גורל].
יש שהק' לר' יצאי מדתניא לא הגריל ולא נתוודה כשר, אלא שחוסר מצוה אחת ובגמ' בבלי' תי' דלא הגריל היינו נתינת הגורלות שאינה מעכבת.
אילה"ק לר' יצאי מדתניא דכ' 'שור או כשב וגו' שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה' לרבות שעיר המשתלח שיחא פסול משום מחוסר זמן, ולכא' אתיא כר' יוחנן, דלר' יצאי לא יקח מחוסר זמן לגורל לפי שאינו כר' אלא שיש, אבל י"ל דקמ"ל מקרא דלא יקח מחוסר זמן אף אם יצליח הגורל ולא יפול הגורל של לה' על המחוסר זמן.

ב' שעירים של יו"כ ששחטן בחוץ לאחר שהופשרו לגורל ונתקדשו שהיו באו בתרומת הלשכה איכא דתני חייב ואיכא דתני פטור, **לר' יסדא** כיון דאין חייבים בשחוטו חוץ אלא בראוי לבוא בפנים מדרב' יסא' ואל פתח אהל מועד לא הביאו' ולפי"ז מ"ד לחובבי שחטין קרב שהנעשה בחוץ פ' שעיר המוסקס, ומ"ד פטור בשקרב הנעשה בפנים ואינו ראוי, וס"ל לר"ח אף הגרלה מעכבת, **לר' יוסה** אין לדמות שעיר לפסח הנעשה בחוץ בשאר ימות השנה דחייב כיון דאין לשלמים, והטעם כיון דלא בעי עקירה לשלמים, והיינו שכאשר נוצא מאחר שכפרו הבעלים, ואיכא מ"ד בשלמים פ"ק דפסח שמתנה לעולה], אבל שעיר בעי עקירה לשם מוסף, ולפי"ז איכא דתני דחייב כיון דס"ל דהגרלה מעכבת.

אילה"ק כיון דרק א' מהם לשם, מ"ט איכא דתני חייב בשניהם, כיון דאדירבה ושניהם ראויין לבוא בפנים, אבל משהגריל חייב רק על שם, ופטור על של עזאזל.

הא דב' שעירים ששחטן בחוץ חייב **ה"מ** אם **נתן** מתנת הפר, אבל אלא לא נתן פטור שמתן דם של פר מעכב את השעיר ואינו ראוי לפתח אהל מועד, [וסדר עבודת יו"כ, וידיע כיון דהפר, גורל, וידיע שני על הפר, שחיתת הפר, הכנסת כן ומחמת הנתינת קטורת על האש, נתינת דם הפר על הכפורת, שחיתת השעיר ונתינה ממנו על הכפורת, נתינת עד הפר על הכפורת ואח"כ מדם השעיר, ואח"כ מערב הדמים ונותן על מזבח הפינאים].

שחט את הפר קודם גורל חייב אף דגורל דינו קודם הפר, וראיה דחייב כיון מדתגן דרק פר מעכב את השעיר, ואין השעיר

מעכב את הפר ואיידי בתגורלה שאינה עבודה ואין הסדר מעכב, [א"נ כר"י להלן בפ"ה דאין מעכב הסדר ואלא בעבודות הנעשים בפנים], ואי נימא דפטור ניתני השעיר מעכב את הפר.

ר"ש בר אבדימי אמר דה"מ דאין השעיר מעכב את הפר, במתנות הבדים, אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר שאין יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים והוי עבודה, [א"נ עבודת פנים], ואף אפי' השעיר את הפר.

פ"ד ה"ב

כו **שעיר המשתלח**, קושר לשון של זהורית צמר צבוע אדום בראשו והעמידו כנגד בית שילווח, ולנשחט כנגד בית שחיתות.

ג' לשונות של שעיר במשקל סלע לפי שהיה חולק מחצה בהר ומחצה על השעיר, אבל של **מצורע בשקל**, ושל **פרה** אדומה דכ' 'ולקח הכהן עץ ארו ואזוב ושני תולעת', ובעי כובד דכ' 'והשליך את הות שריפת הפרה' שתפולו לעומק האר, **ו"א בב' סלעים**, ו**י"א ב' סלעים** ומחצה, ויש שאמרו בלשון ' וזוין דהיינו ב' סלעים ומחצה.

ידידי שני בפר, אומר אנא ה' עויתי פשעתי שחטאתי אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך אנא ה' כפר נא וגו'.

פ"ד ה"ה

שחטו וקיבל דמו במזוק ונותן למי שממרו על רובד הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרש בזמן עבודת הקטורת, ורובד הרביעי, לפי שרצפת העזרה היתה עשויה שורות שורות מאבני ישיש, וכל שורה קרויה רובד, והיינו בעזרה ברובד רביעי מההיכל אבל לא בהיכל לפי דכ' 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד'. נטל את המחמתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך ואילך וחתה מן המעכולות העצמיות גחלים שנתאכלו ביותר ויירד והניח על הרובד הרביעי שבעזרה.

שחט בחוץ חייב, וזר **שחפן בפנים** פטור דא"ו עבודת מותנה, וכנ"ל פ"ב.

נשפך הדם סמוך להקטרה, **חתה והקטיר ונשפך הדם**, יציא פר אחר ונכנס תחתיו פ"י הפר האחר ואף הדסדר מעכב, מ"מ בשעת הקטרה הדם קיים, והו כנס תחתיו, **נשפך הדם קודם שהקטיר** הוי חתייה פסולה וצריך לחזור ולחתות, **ספק קודם הקטרה ספק אחר הקטרה** נפסלו כל עבודות שבוים מספק, כיון דא"א להביא פר אחר ולהכנס בדמו דיש לחוש שנשפך הדם קודם שהקטיר והיתה חתייה פסולה, ואי יחתה שוב שמא נשפך הדם אחר הקטרה ואי יקטיר שוב עובר משום הכנסה יתירה.

מת כה"ג אחר שחיטה קודם זריקה, **לר"ל** צריך אחר לבוא בפר, ולר"ח **ור' יוחנן** אפי' בדם, וכן משמע מריב"ל ששאל לר' חנינה האם **חפן ומת** יכול האחר להכנס בחפניו, וריב"ל הסתפק דוקא בחפניו דכ' 'ומלא חפניו', אבל בדם דלא כ' בדמו דוקא דנכנסו ויותר ניהא לגרוס בפרו שאי"צ דוקא פרו אלא בואו בפר, ואפי' שחט ראשון, [ונבבלי הוכיחו דריב"ל בעי דוקא בחפניה ולא בדם, כיון דאי בעי להביא עוד פר גם לא הועיל לו ופתיתו וכו"פ הקה"ק, אבל דעת הירוי לעיל דנשפך הדם אחר הקטרה שחטס פר אחר תחתיו ונכנס תחת דמו ולא נפסלה הקטרת וה"נ דלא נפסלה החפניה].

פ"ד ה"ה

והזהים בכל יום וביו"כ, **בכל יום** חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב, והיתה כבידה וידה קצרה של אמה קצרה, ובזהב ירוק, אבל **ביו"כ** של זהב וחותה בתוכה והיתה קלה וידה ארוכה של אמה ומחצה כדי לא לייגע לכה"ג, והיתה בזהב אדום, וכן ביו"כ היה בה נרתיק שלא תכווה ידו מחמת שהשיהה עם הגחלים, ולא היה חוצץ לפי שהיתה בקובעה במסמור והיה בטל למחתה.

שיעור חתייה, **בכל יום** לת"ק בכל יום של ד' קבין וכתנא דתמידי דנתפרז ממנה כקב גחלים היה מכבדן לאמה סילון מים שהיה עובר בעזרה, ו**לר' יוסי** בשל סאה לתוך ג' קבין, אבל ביו"כ, בשל ג' קבין.

ז' והזהים, זהב **טוב** משמעו, כדכ' 'וזהב הארץ ההיא טוב', והיה טוב להיות בביתו והתלוותות עמו במסעיו, **זהב טהור** שמכניסים אותו לאור ואינו חסר כלום, כדתני דמנורה שעשה משה הכניסה לאור פ' פעמים ולא חסרה כלום, [ואמרו דמנורה של שלמה קודם שצנרף חסר טובא, ומשנצנרף מכל הסיגים לא חסרה כלום], **זהב סגור** שהיה מכסיף כל הזהבים שהיו שם וקראו סגור דכל התנויות נסגרות שכולם דורשים לזהב משבחו זה, וכן מחד כ'

'ושבעת אפלים ככר כסף מזוקק לטוח קירות הבית', ומאידך כ' 'ואת כל הבית צפה זהב' וע"כ דככר כסף היינו זהב סגור שמכסיף את האחרים.

כז **זהב מופז**, **י"א** שדומה לאש מצתת בגפרית, ו**י"א** ע"ש מקומו שבא מאופז.

זהב מזוקק י"א שהיו מחתיקין אותו כזיתין וטחיין אותו בבצק ונותנים לנעמיות שבוילות את הבצק בלא לעיסה ומזקקות אותו, ו**י"א** שנותנים אותו בזבז לזקקו.

זהב שחוט שהיה נמשך כשעווה, והיה לאדריינוס משקל ביצה, ולדוקלטינוס היה משקל דינר גורדינון.

זהב פרויים, **לר"ל** זהב אדום דומה לדמו של פר, ו**י"א** שעושה פירות כדתגן שגפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, ובשעה שבנה שלמה את ביהמ"ק צר כל מיני אילנות לתוכו ובזמן שהיו אלו שבחוץ עושין פירות, היו גם אלו מציאים פירות, וכן כ' דלעת'ל 'פ'רח תפרח ותגל אף גילת ורנן' וגו', ויבשו אילנות אלו בשעה שהעמיד מנשה צלם בהיכל כדכ' 'ופרח לבנון אמלל'.

פ"ד ה"ה

פיטום הקטורת בכל השנה וביו"כ, בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים והיתה דקה, וביו"כ מוסיף מלא חפניו, והיתה דקה מן הדקה.

עליה מזובח וקידור לכה"ג, הכנים עולים במזרחו של כבש ויורדים במערבו, וכה"ג לת"ק ביו"כ עולים ויורדים באמצע להראות שהוא שלוח של ישראל, וכן כהנים מתולים עמו ולר"י כל השנה עולה ויורד באמצע.

קידור' מהכיוור, וכה"ג לת"ק ביו"כ, ולר"י כל ימות השנה נוטל מקיתון של זהב שהיה ממלא מהכיוור, ודרך חשיבות הוא.

פיטום הקטורת הצרי והציפורן החלבנה והלבונה משקל כל אחד שבעים מנה, מור וקוציעה שיבולת נרד וזכרונם משקל כל אחד טז' מנה, קושט יב' מנה, קילופה ג' מנה, קינמון ט' מנים, ונמצא שסח' מנים שסה' מנה כנגד ימות השנה, וגו' של יו"כ כדתגן דמוסיף מלא חפניו.

עוד היו מוסיפין לקטורת כרשינה ט' קבין, יין קפריסין ג' סאין וגו' קבין, ואם אין לו יין קפריסין מביא חמר חזיריין עתה, מלח סדומית רובע, מעלה עשן שמעלה עשן כמקל כל שהוא, ור' נתן אמר דאף כיפת הירדן כל שהוא, ואם נתן בה דבש פסלה, ואם חסר בה א' מסממניה חייב מיתה דכ' גבי יו"כ ונתן את הקטורת וגו' ולא ימות.

תני רשב"ג **דצרי** היינו שרף של עצי הקסף.

בזריית כרשינה באה שבה היו שפין את הצפורן לפי שהיא נאה, **ויין קפריסין** בא שבו היו שורין את הצציפורן לפי היא עזה ועי' היין גורם שהציפורן יתא ריחו נודף.

אף **דמי רגלים** יפים לה, לא היו מכניסים ריח רע לעזרה מפני הכבוד.

כשהוא מהדק אומר הדק היטב הדק היטב, שהקול יפה לבשמים.

אם חיסר א' מסממניה או שנתן מעט דבש פסלה דכ' לא [א.ה.]. ולעיל תניא דא חיסר מסממניה חייב מיתה ועי' קה"ע], ואם לא נתן לתוכה מלח או שלא נתן מעלה עשן חייב מיתה דכ' 'וכסה ענן הקטורת' דבעי שיעלה עשן הקטורת, וכו' ואלא ימות, וביו"כ עובר גם משום כניסה יתירה פ"י ביאה ירקנית מחמת שהיא קטורת פסולה, וכו' ילא יבוא בכל עת אל הקודש', וחייב מיתה.

הפטמין שבירושלים היו אומרים **דאם היה נותן לתוכה מעט דבש** לא היה כל העולם כולו יכול לעמוד בריחה.

פיטמה צציים, **לת"ק** כשרה כדתגן דא' לשישים או לשבעים שנה הקטרת דבעי עשן הצציין [ובזהא אמרו מותר הקטורת מה היו עושין בה], אבל לשלישים ורבעים לא שמענו אם יכול לפטמה כן, **ולרבי** אפשר כל יום לפטם כמדתה, ולחצנים כשרה היינו כל סממן ומספק לחצי השנה, אבל לא אלו"פ מקצת ימא' סממניו.

הקטיר כזית קטורת בחוץ חייב משום שחוטו חוץ.

הקטיר פחות מפרס בפנים פטור, לר"ז דכבר יצאו בה יד"ח, ובשם ר' ירמיה הוכיחו דפטור, דאל"ה המקריב כזית בחוץ לא היה חייב.

ביו"כ היום מביא דקה מן הדקה דכ' ושוחקת ממנה הדק' והא דגאמיר דקה שתהא דקה ולכן היה פורשג' אַז מנים מערב יו"כ ומחזיר למכתשת כדי למלאות ממנה חפניו.

קידוש ידו"ר הראשון של כה"ג, **לר' יונה** היה נעשה דוקא מהכיר דס"ל מים שאובין פסולין, **ולר' יוסה** אפי' קידוש ראשון ופי' בבבלי דיליף מדר' ריחצו, ומ"מ כלי שרת בעי כדיליף החם.

איילה"ק לר' יונה מדתניא כל הכלים שבמקדש ראויין לקידוש, ד"ל מלבד קידוש הראשון.

איילה"ק לר' יוסה מדתניא הכיור והכן מעכבין את הקרבנות, ולכא"ו היינו קידיר' י"ל שיעמדו במקומן מעכב.

י"ד ה"ז

כח מערכות ע"ג המזבח ביו"כ ובכל השנה, **לר"מ** בכל יום היו ד' מערכות וביו"כ ה' מערכות שהוסיפו מערכה שמינמה נוטל גחלים, וד' מערכות דכ' 'והאש על המזבח תוקד בל את תכבה' מערכת קיומי האש, 'וביער עליה הכהן' מערכת איכול אברים ופדרים, 'וערך עליה עולה' מערכה גדולה, 'והקטיר עליה חלבי השלמים' קטורת, **ולר' יוס' בכל יום ג' וביו"כ ד' דלית ליה מערכה לאיכול אברים ופדרים** אלא מחזיר למערה גדולה, **ולר' יהודה** בכל יום שתיים וביו"כ ג' דלית ליה מערכה לקיום האש ודכ' 'האש על המזבח תוקד' וי"ר בריש פ"ב לדרשא חריצי.

הא דכ' 'אש תמיד' ולא דריש ר"י עוד מערכה, וכן לשאר תנאים יליפ' אש תהא תמיד של המנורה לא תהא ניטלת אלא ממזבח החיצון.

מערכה לאברים ופדרים שלא נתאכלו עושה בערב ושוורפן בה ואפי' בשבת, דתני בכל יום וכ"ת דוקא בחול, הלא אמרו וביו"כ ה' מערכות וש"מ דדחי יו"כ וה"ה שבת, ואף דאינם מעכבים מ"מ דוחים את השבת דכ' בהו במועד דומיא דערי קידוש החודש דבאים אפי' בשבת אם ש בידם לבוא ביום ל' ויקדשו על פיהם, דכ' אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדים, וה"כ 'כ' ב'מועד' וצ"ע, ולפי"ז רק אברי עולה דוחים את השבת ולא נדרים נדבות.

מערכת יו"כ דכ' גחלי' וכ' אש' למד ששהא בשביל הגחלים ואי נוטל ממערכת של קטורת של כ"ל יום, אי"ז בשביל המחילין כיון דבעי לקטור של בין הערבים, ולא מהני גחלים עוממות כיון דכ' אש', ומ"מ לא שלהבת דכ' גחלי' אלא לוקח לוחשות וכדכ' להלן מינה 'נתן את הקטורת על האש'.

שעת מסעות לחם הפנים, **לר' יוחנן** נפסל משום יוצא, **ולריב"ל** אינו נפסל, י"א בשם ריב"ל דכ' 'כאשר יחנו כן יסעו' דאינו נפסל בנסיעה כמו בחניה, וי"א בשם ריב"ל דכ' 'ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המנוחות' פ"י כלים ומבחושת ששאו בני גרשון ובני מררי אחר דגל מתנה יהודה, והאורן והשלחן נשאו בגל קתא אחרי דגל מתנה ראובן, ודרש' 'בתוך' כאילו הם בתוך המשכן, וכע"ז נח רבנן ב**האובל קדשים בשעת מסעות**, **לר' יוחנן** לוקח ולכא"ו איירי ר' יוחנן בקק"ד, דאילו מתנה לויא וישראל שאובל בהם קק"ל לא בטל, ועוד אמר ר' יוחנן דטמאים ופרושים כל אחד במחיצתו, אבל רבנן אמרו דנסתלקה הפרוכת הותרו המחיצות לזבין ומצורעין.

מסייע לריב"ל דתניא לר' יהודה 'אש תמיד' אפי' בשבת ואפי' בטומאה צריכים להביער אש המערכה, 'לא תכבה' אף בשעת מסעות לא בטל מתנה שכניה ואכא מצוה של מערכה ודכ' לחם הפנים, ודאי כופין עליו פסכתו כל נחושת, והא דכ' 'ודשנו את המזבח' י"ל שהיו משביעים אותו אף בשעת מסעות והיינו 'ואכל ושבע ודשן', ו**מסייע לר' יוחנן דלר"ש** 'ודשנו את המזבח' מהאש והעצים בשעת מסעות דאל"ה בגד ארגמן היה נשרף, אבל לר"ז היה פסכתו כני"ל.

הוציאו לו

פ"ה הא

כט הוציאו לו את הכף ואת המחתה וחפן מלא חופניו ונתן לתוך הכף פ"י מגיס, והן מחתה היינו בוך של קטורת, דאי מחתה הא תנן לעיל שהעלה ע"ג המזבח ולא שייך לשנות בה 'הוציאו לו'.

כף לא היה קודש אלא של חול, דאי של קודש א"א לשנות בה הותר הקטורת לשכר האומנים כיון דכלי קודש אינו נפדה.

פיטמה בחולין שלא הקדיש לקטורת קודם **לר' יוס' ברי"ה** פסולה דכ' 'קודש' שתהא הבאתה בקודש, **ולריב"ל** כשרה, והא דכ' 'קודש' שתהא באה מתרומת הלשכה.

יש שאמרו דריב"ל ס"ל כר' יוחנן, גבי **המקדיש נכסיו ונמצאו בהם דברים ראויין לקרבנות ציבור** ואמר ר' יוחנן דאזיל לקטורת והמקדיש קטורת ע"כ פיטם בחולין, אבל אמרו דאיירי באומן של בית אבטינס שנטל בשכרו קטורת והיתה קודש בשעת עשייתה, ולאחר עשייתה חיללוה, וחזרו והקדישוהו.

האם מכתשת מקדשת לקטורת, יש שאמרו דריב"ה דפיטמה בחולין פסולה, ס"ל כשמואל דאמרו בשם שמואל דמכתשת עשו אותה ככלי שרת לקדש והיינו משום דבעי קידוש בשעת עשייתה, ואין להק' דאי כלי שרת מקדש דכדי היו מחללין אותה כמבואר במתני' הלא אין דבר שבקודש נפדה, ד"ל דהיינו שמואל דאמר דקל הוא במותר הקטורת ובבבלי מסיק משום דלכ ב"ד מתנה עליהם.

מותר תמימים פ' דתנן בערכין אין פוחתין מו' טלאים מבוקרין בלשכת הטלאים משום דתמדי בעי ביקור ד' ימים קודם שחיטה עם יום השחיטה, ומשלש ימים קודם ר"ח הוי מביאים טלאים מתרומה חדשה לצורך ר"ח ואחריו, ובכל יום היה נוטל ב' ומניח ב', **לשמואל** נפדין כשהם תמימים ומחללין אותן על מעות חולין וחוזרין ולקוחין מתרומה חדשה, ואף דאין בהמת קדשי יחיד נפדית בלא מום, מ"מ קול הוא במותר צבור, **ולר' יוחנן** נפדין כפסולי המקושטין שאין נפדין אפי"ו יש בהם מום.

מותר שעירים כגון שעיר ר"ח שאבד, **לשמואל** נפדית ללא מום, דאם עולה נפדית תמימה לכהן חטאת והוי כ"ש אין דמותו חטאת עולה, **ולר' יוחנן** ידעו על שילוב בהם מום, **לשמואל** דבר **יצחק** אין פדין אותן אלא מקייצים בהם את המזבח, וכ"ת הלא אין חטאת קריבה עולה, י"ל דשאינ קרבנות ציבור דאין נקבעין אלא בשחיטה ונתאי ב"ד שיהא הסכין קובע, אלא דלפי"ז אף שלא במותר מותר לשנות, א"נ תנאי ב"ד הוא שאם יהיה מותר מחללה לא חטאת הוא.

חפינה וקמיצה, הנה **בקמיצת סולת כ' מלא קומצו' וכ' בקומצו'** ולכן אינו עושה קומץ מבורץ בגודש דכ' 'בקמצו', ולא קומץ רק בראשי אצבעותיו כיון דכ' מלא קומצו', ובמחמת מחבת ומרחשת שאופה תחילה ואח"כ פותח, **צריך גם למחוק למעלה ולמטה** וקמיצה היא רק בג' אצבעות, וב**חפינה** י"מ כיון דכ' מלא חופניו ושמא אפי' מבורץ, ומ"מ אם חיסר פסול דומיא דקומץ חסר פסול, וי"ג דדחו דאף חפינה יתירה פסולה דילפי' גז"ש מקומץ, וכ"מ במתני' דכך היתה, שלא יחסיר ולא יותיר.

ל ספיקות בחפינה, ילה"ס **האם חפנים הוו ככלי שרת לקדש** שאינה נפדה אחר חפינה, וי"פ מה דמבואר דנעשה בחול, י"ל דבעי האם מקדשין הקטורת לקטור וי"מ בתנפטר על הרצפה דאי ככלי שרת מהני לאסוף כדין נקתבל בכלי שרת, ואי אינו ככלי שרת הוי כנשפך מצואר הבמה, וילה"ס **האם אחר יכול לחפון וליתן לתוך ידיו** או דבעי דוקא מלא חפניו, וילה"ס **האם עושה מידה לחופניו** ויחפון בכלי או"ד דוקא ידיו, וילה"ס **האם בכל החופנים** ויחפון וילכא"ו היינו הספק האם אחר חופן ושמא אחר את"ל אבל להלן לא משמע הכי, וילה"ס בחפן ומת **האם אחר נכנס תחתיו**, ואמרו דכל הני ספיקות תליא הא בהא אי הוי לשעור **ככלי שרת**, עושין אותה מידה ומלא חופניו היינו לשעור בחופניו, ולכן אין אחר חופן לתוך חופניו ואין משעירי בכל החופנים ואין אחר נכנס תחתיו כשמת, **ואי אין חופניו ככלי שרת** וחפינה לאו קידוש הוא אלא דמצוה בחפינה ועבודה היא כעין קמיצה, אי"צ לשער דוקא בחופניו, ואפי' חפן אחר ונתן לידו הוי חפינה, וכן חפן ומת נכנס אחר תחתיו, ואחר חופן לידו, ואין עושין מידה לחופניו, ומשעירים בכל החפנים.

שיעור חפינה בכהנים שונים, תנן במתני' **הגדול לפי גודלו ואפי' כבן** מחמת שידו החזיקה ד' קבין, **והקטן לפי קוטנו** אפי' כבן גמלא שהיתה מחזקת כשני זיתים.

הולכת כל למזבח בזר, הנה למ"ד דמהני מחשבת פיגול בהולכה ודאי דזר פוסל, ולמ"ד דלא מהני נח' **לחזוקיה** לאו עבודה היא וכשר, **לר' נצא** הוי עבודה וזו פוסלה ולכן פסול, והא דתניא המוליך בשמאלו יחזיר לימינו וס"ד אפי' ימינו קרובה למזבח ויוליך בשמאלו לימינו דזריקה בעי ימין, אבל י"ל דהיתה שמואל אכל פנים ונמצא שאנו מוליך בשמאל אלא מחזיר, א"נ אפי' שמאלו כלפי חוץ, שאנו זר מהולכה מאיליו כלהלן, וה"ז הולכה

בשמאל דלא ס"ל ר' ינאי דבעי כזן אלא זר הוא דפוסל, א"נ אמר ר"ז דפשיטתו יד לא עשו כדילוק ההולכה ברגל לאו הולכה היא, **איילה"ק לר' נצאי** מנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר וס"ד אפי' נתגלגל כלפי חוץ ואספו שם כשר אף שלא נעשה הולכה בכהן, וש"מ דהולכה לאו עבודה, אבל י"ל בנותגלגל כלפי פנים, א"נ אפי' כלפי חוץ שאני הילוך מהילוך מאיליו, ור"ז ת"י דפשיטת יד לא עשו אותה כהילוך.

תנן במתני' **נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו ומהלך בהן עד שמגיע בין הקודש לקה"ק**, ואילה"ק לר' נצאי הלא אינו מוליך בימין, וצ"ע וכי ס"ד זר שהביא כשרה, ועוד דהלא נתבאר דמח' ר' ינאי וחזקיה משום דהולכה לאו עבודה מפני שאפשר לבטלה, והכא אי"א לבטלה, וצ"ל דרשאני הולכה שלא נתבאר בה כהן], ומ"מ איילה"ק כיון דשאינ היכא ששינו יכול בענינן אחר, דא"א להכנס ב"פ פסול דזר והביא ע"כ שניהם, אבל יתלה בזרועו אי"ז דרך כבוד, **ואילה"ק** מ"ט לא יחליף ויקח הכף בימינו [דמסתבר שיטול את הקטורת בימין], כיון דאם החליף פסול כיון דבעי חתייה בימין ואף בשאר ימות השנה אם החליף פסול, וכ"ת דיחתי קטורת מהמזבל למחתה בשמאלו ונתנן בשאר ימות השנה דכשר, מ"מ ביו"כ נפסול ד' ולקח מלא המחתה' ומשמע מחתה בימין.

מחתה וכפי שהכניס את אחי זה כיפר אבל עובר משום כניסה יתירה ועבר משום 'אין יבוא בכל עת אל הקודש', **לחברייא** חייב על האחרונה דמן הדין היה להכניס בראשונה, **ולר' יוס' חייב על הראשונה** דהלא אם יבוא לשאול אומרים לו להכנס באחרונה.

נטמא בעזרה והשתחוה או שהשה כדשי השתחויה חייב קרבן עולה יורד, ובאופן ששהו, ובדרך יציאתו גם בער זמן השתחויה, **לחברייא** חייב על הראשונה אבל באחרונה מה יעשה הלא אנוס הוא, **ולר' יוס' חייב באחרונה** שהייה בדרך יציאה, שהיה לו לצאת מיד.

פרוכת קה"ק, **לת"ק ב'** פרוכות במקדש ראשון היה שם כותל ובמקדש שני עשו פרוכות לפי שהוסיפו גבוהה ולא יכלו לעשות כותל עבה מאמה דהלך בכתב מיד ה' עלי השכיל', [ומה שהוסיפו גבוהה לפי דדרשו כן מקרא], והסתפקו במקום הפרוכות אי קידושתו כלפנים או כלחוץ ולכן עשו ב' פרוכות, כן מתבאר בגמ' בבבלי, אבל דעת היר' משמע דלא היה כותל בין כ' אמה למ' אמה אלא הסתפקו האם מידת הכותל ממידת הקרן או מההיכל, ובשני עשו עוד אמה מספק ועשו ב' פרוכות זכר לבית ראשון, והיינו אמה טרקטין פתח וצ"ו סטירקסון, והסתפקו כיון דמחד כ' 'וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל' ומשמע אמה במפנים, וכ' 'יועיש את בית קדש הקדשים שערים אמה ומשמע מבחוץ, **ולר' יוס'** היתה שם כ' פרוכת אחת פשיטא ליה דקדושת האמה כלפנים וכ' 'והבדילה הפרוכת לכס בין הקדש ובין קה"ק', ות"ק אף דמשמע רק פרוכת אחת, י"ל כיון דכ' 'והבדילה הפרוכת בין הקודש ובין קודש הקדשים, ומדלא כ' בין הקודש לקה"ק' ללמד שיש שני פרוכות, ומשמע דב' פרוכות נכנס מדיא, ודאמרו דעליו זכר רישותו היינו האירי שבניהם, אבל נצא' במשכן היתה פרוכת אחת וצ"ל איפכא דכיון דבעי רווח בעי ב' פרוכות וקרא אסמכתא הוא וכ"מ ברמב"ם, ור' יוסי יליף מינה להבדיל בין קה"ק שלמעלה לשלמטה, ולת"ק עשו ראשי פסיפסין.

פ"ה ה"ב

לא כניסת כה"ג לקה"ק ב', ב' פרוכות **למ"כ** לעיל החיצונה פרופה נאחזת ע"י קרם מהדורום, והפנימית מצפון, ונכנס מהדורום, וצ"א בין מנורה ולדורום, וי"א בין המזבח למנורה אבל לא בין המנורה לכותל דרום שלא ישחירו בגדי מהמנורה ומהלך עד שמגיע לצפון ודוחק באצילי ידיו כדי שלא ישרפו הפרוכות, **ולר' יוס'** דהיתה פרוכת אחת נכנס בחצון בין השולחן לכותל.

בצפון הופך פניו לדרום והולך כששמאלו עם הפרוכת עד שמגיע לארון, ונתן את המחתה בין ב' הבדים וצבר את הקטורת ע"ג הגחלים ונתמלא הבית עשן.

כיצד יתן את הקטורת במחתה, **לר"ח** משום דבעי לחזור ולחפון מתוך הכף לב' ידיו ומידיו נתון במחתה, כמנציח את המחתה בארץ וזורק את הקטורת מהמק' וקולט בנ"ב ידיו וזו המעבודות הקטות שבמקדש דבעינן שלא יחסיר, **לשמואל** תופס את הכף בין רגליו, **לר' יוחנן** אי"צ לחזור ולחפון ולכן מערה מהמק' למחתה, ומתמחר העשן ועולה ואח"כ יורד.

כשיוצא כה"ג מקה"ק יצא דרך כניסתו שלא יראה כמפסיע כנגד הבדים, והיינו **לר' יוסי** דהיתה פרוכת אחת ולא היתה פרופה כדי שלא ייינו עניהים בבית קה"ק, אבל דוחקה יכול לראות מהדורום, וקמ"ל שיצא דרך כניסתו אבל לר"ם אם

ירצה לא יוכל, ואמרו שלא יתן אחוריו אל הקודש י"מ הדינו טעמא דר' יוסי, וי"מ דקאמר דמתני' אפי' כר"מ ודרך כניסתו היינו שילך לאחוריו ולא יתן אחוריו לקודש, עוד אמרו דכ' 'ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים', והיו דאין ירושלים אצל גבעון י"ל הדלק שלמה לירושלים כשפניו לבמה.

לאחר שיוצא מקה"ק היה עומד בהיכל **ומתפלל תפילה קצרה**, בצאתו בשלום מן הקודש, יה"ר ה' או"א שלא תצא עלינו גלות ביהוה ולא בשנה זו ואם צא תהא גלותנו למקום תורה, יה"ר שלא יצאנו ואם יצא יהא בחסרון של מצות, ויה"ר שתהא שנת זול שובע משא ומתן גשומה שחונה טלולה פי' חמה וצל, פי' לא גשומה מדי אלא גם שחונה וטלולה, ולא יצטרכו זל"ז, ואל תפנה לתפילת יוצאי דרים, ורבנן דקסרי אמרו שלא יגבהו שררה זו על זו, ועל אנשי השרון היושבים במישור בין ההרים שלא יעשו בתיהם קבריהם ע"י הגשמים.

לא היה הכה"ג מאריך בתפילתו שלא להבעית את ישראל, ומעשה בכה"ג שהאריך וגמרו להכנס אחריו, ואמרו שהיה שמעון הצדיק, וכששאלו למה האריך, השיב שהתפלל שלא יחרב המקדש, וא"ל דאעפ"כ לא היה לו האריך.

מ' שנה שימש **שמעון הצדיק** את ישראל בכה"ג, ובשנה האחרונה אבן בשנה זו אני מות, לפי שבכל שנה ונסנה זקן לבוש לבגים נכנסו עמו ויוצא עמו, ובשנה זו ונסנה ולא יצא עמו, והא דכ' 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו' ואפי' באותן דכ' בהם 'ודמות פניהם פני אדם' לא יהיו באהל מועד, והשיב מי אמר דהוה בר נש, אני אומר הקב"ה היה.

פ"ה הג'

אבן השתיה, משניטל הארון היתה שם אבן תחת הארון מימות הנביאים הראשונים דוד ושמואל, ונקראת שתיהי, גבוהה מהארץ ג' אצבעות והיה נותן עליה.

אור בקה"ק, בזמן שהיה את הארון, היה נכנס לאורו, ומשניטל הארון היה מגשש ונכנס ויוצא.

שם אבן השתיה, שממנה הושתת העולם, כדכ' 'מזמור לאסף אל אלקים ה' דבר ויקרא ארץ וגו', מציון מכלל יופי אלקים הופיע' ציון נבנית תחילה ואח"כ נדבקו בה הרבים עד סוף העולם, וכ' לכן הגני יסד בציון אבן' וגו' שממנה הושתת העולם.

פ"ה ה"ד

לב הזאת דם הפר והשעיר, נטל את דם הפר ממי שהוא ממור ונכנס למקום שעמד בבית קה"ק והזה ממנו א' למעלה זו' למטה, ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה, אלא כמצליף פי' כמטורד מכה בראצוה שמתחיל מהכתפיים ויורד למטה, והיה מונה א', וא' א', וא' וב', וכו' עד א' זו, והניח על הכן משהו שהיה בהיכל, ואח"כ שוחט את השעיר ומקבל דם השעיר מזהו כנ"ל, לת"ק היה כן נוסף לדם השעיר, ומניחו שם, ולר' יהודה היה כן א' ולכן נוטל דם הפר ומניח דם השעיר, ולת"ק נוטל דם הפר ממקומו מזהו ממנו על הפרוכת מבחוץ כנגד הארון כנ"ל, ונוטל דם השעיר ומניח דם הפר ומזה כנ"ל, ואח"כ מערב הדמים ומזה על המזבח כפי שיתבאר בה"ה.

הזאת א' למעלה זו' למטה, הא דאינו מונה שלמטה לחוד כדי שייסיים הזאות בשבע, אבל הק' דתניא דמונה ז' וא', עוד אמרו הא דמונה לא' שלמעלה עם שלמטה לר' יוחנן כדי שלא יטעה, ולר' בון ילפי' מדכ' והוה באצבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים' ומדכ' ב"פ לשון הזאה ש"מ שתהא הזאה ראשונה ומניית עמהם.

אופן ההזאה על הכפרת, הנה בהזאת דם הפר כ' לפני הכפרת קדמה ומשמע דאי"צ שיענ ככפרת, אבל בדם השעיר לכ' קדמה **לר"ז** צריך שיגע בכפרת ולא ס"ל לדרשא דלהלן, **ולר"ש ב"י** אי"צ שיגע דם בכפורת, **י"מ** בטעמא דר"ש ב"י מדכ' בשעיר 'על הכפרת ולכפרת הכפרת'. וכיון דלא כ' מנין הזאות ילפי' מדם הפר כדלהלן ועל הכפרת מלמד על הכפרת ראשונה, ומייתר לפני הכפרת ללמד שאין מזה על גגה ולא על מצחה, **לרבב"ח** טעמא דר"ש ב"י דילפי' 'והזה על הכפרת ולפני הכפרת' דכ' בשעיר מפר דכ' ביה קדמה והיינו שאינו נוגע.

הזאה א' למעלה זו' למטה בפר ושעיר, לרבב"ח תני' ילפי' הזיית שעיר למעלה מפר למעלה, אבל לר' יוסה ילפי' פר שלמעלה משעיר שלמעלה דכ' והזה על הכפרת', ושעיר שלמטה ילפי' מפר דכ' 'כאשר עשה לדם הפר' [ולכן אין להסתפק האם למילף למטה למטה דפר, או דם שעיר מדם שעיר דלמעלה], וה"נ ילפי' הזאת פר שלמעלה ילפי' משעיר שלמעלה [ולכן אין להסתפק האם למילף למעלה למעלה משעיר, או ז' בפר מז' דפר למטה].

כ' 'וכפר על הקודש' שצריך לכוון כנגד הקודש ואי"ל דקאי בקה"ק כיון דכ' על הכפרת ולפני הכפרת, אלא צ"ל דאיייר בהזאות שבהיכל, דאם אינו ענין להזאות שלפני ולפנים אמרי' על הזאות שבהיכל שיכוין כנגד ארון הקודש.

מקום עמידת הכהן בהזאת מזבח הפנימי, הנה **בפר העלם דבר** הכהן עומד אחרי המזבח ואין מפסיק בין המזבח לקה"ק, וילפי' לה מדכ' בפר כהן משיח דכ' על קרנות מזבח קטורת הסמים לפני ה', והלא ידעי' דמזבח הוא לפני ה', אבל **ביו"ב** מפסיק בין מזבח לקודש דכ' 'ויצא אל המזבח' יצא מהיכן שהיה, וכי"ת דהיינו מזבח החיצון 'ל דכ' 'אשר לפני ה'.

לג האם צריך שההזאה תגע בפרוכת, **בפר** כהן משיח ועדה לכו"ע אי"צ שיגע הדם דכ' 'את פני פרוכת הקודש' ומשמע כנגד פני א"נ שעומד מרחוק, **וביו"ב**, **איכא דתני** דבעי שיגע דם, **ואיכא דתני** אי"צ שיהיה נוגע, ואין מליהיה מאה דר"א בר יוסי ראה לא השעיר ברומי מליהיה טיפין של דם עומדין בשורה כזאות יו"כ של דם, כיון דאם נגע נגע.

נחניה מכלי קודש לכלי חול וכלי קודש, תנן בובחים דם שניתן מכלי קודש לחול פסל, ומשמע דאם ניתן לכלי קודש לא פסל, וכן הוכיח ר' חני מאה דהיה מערב דם הפר בדם השעיר, ואי"ל דשאני מתני' דאינו נותן לכלי ריקן אלא למלא דם, כיון דתנן 'ונתן את המלא לתוך הריקן' והיינו דנותן דם הפר שהוא מלא לדם השעיר דקיי ליה ריקן, **ור' יוסה** פי' למתני' ומוכח כנ"ל דמלא היינו לאחר שנתן דם הפר לשעיר נמצא כלי השעיר מלא, ואח"כ נותן את הדם לכלי הריקן כדי שיתבללו יפה.

הא דצריך להערות במתנות מדם הפר והשעיר יחד דכ' 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר' וכ' 'אחת בשנה' ואי בפנ"ע נמצא ב"פ בשנה, וכי"ת ולא ב"פ מכל דם, י"ל דכ' 'מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו' עוד אמרו **בהזאות שלמטה** פשיטא דבעי עירוי דכ' 'שבע' ולא כ' 'ארבע' עשרה'.

קבלת הדם בכמה כלים, קיבל דם הפר בכלי ודם השעיר בב' כוסות ונותן א' על בין הבדים וא' על הפרוכת וא' על המזבח, לא מהני דאין אדם מחשב לחצי כפרה והלא צריך ליתן על ג' מקומות הנ"ל, **והנותן דם הפר בג' כוסות ודם השעיר בג' כוסות ע"ד ליתן על הבדים ועל הפרוכת ועל המזבח**, תליא במח' דהנה **המגוריל ג' זוגות של שעירים** ליתן על הבדים ועל הפרוכת ועל המזבח הזהב, **לר"ז** שעיר שנתכפר בו שכנגדו משתלח, והיינו כל הג' שעירים, וה"נ צריך להערות מכל הג' כוסות דס"ל כולן גוף א', ולפי"ז פיגל בזה נתפגל זה, **ולר' הילא** ס"ל כ"א כפרה בפנ"ע שעיר שגומר בו הכפרה שכנגדו משתלח, וה"נ מערה רק מהאחרון, ופיגל בזה לא נתפגל זה.

שפיכה בזה כשקילב במה כוסות, תליא במח' רבי וראב"ש דהנה חטאת שקיבל דמה בד' כוסות, **לרבי** אם נתן מכולם על המזבח כולם ישפכו ליסוד דכ' 'ואת כל דמו ישפך', ואם נתן רק מחלק ישפכו אלו שנתן מהם דכ' 'ואת דמה ישפך', **ולראב"ש** ישפכו כולם אפי' נתן מחלק מהם ישפכו כולם דכ' 'ואת כל דמה ישפך'.

לד תערובת דמים, דם חטאת כשרה בפסולה לכו"ע בעי שיהיה שיעור מתנה מהכשר, וכן לכו"ע בפר משיח **ועדה** אפי' אין שם אלא שיעור מתן דם א' כשר, אבל **דם ב' חטאות**, **לרבי** בעי מתנה מזה מזהו, **ולחכמים** אפי' שיעור מתנה אחר מהם, וש"מ א' שחט א' זוגות שעירים ונתפגל זה, אמרי' דנתפגל זה, וכן אם אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה.

פ"ה ה"ו

סדר נחנית דם על קרנות מזבח הפנימי, מתחיל מקרן מזרחית צפונית וצפונית מערבית וכו', **ובמזבח החיצון** מתחיל במקום שמוסיים בפנימי קרן מזרחית דרומית, לפי שהכבש בדרום המזבח והעולה בכבש מהלך לימין שהוא מזרחית דרומית.

הא דאינו מתחיל בקרן מזרחית דרומית כמזבח החיצון, כיון דעומד כשפניו לפרוכת ואם יפנה לדרום אי"ז ימנית, וכן לא **מצפונות מערבית** שבא פוגע בה תולפה, כיון דכ' 'ויצא אל המזבח' משמע שיוצא מחוץ למזבח, ולפי"ז הא דלא יתחיל **ממערבית דרומית** והלא יוצא מחוץ למזבח וכדס"ל להך תנא כר' יוסי דפתח קה"ק בצפון, ומ"מ לא יתחיל משם כיון דבעי שלא יתן אחוריו לקודש, ואילה"ק הלא סופו ליתן כשאחוריו לקודש כיון דכשמגיע למערבית דרומית הופך פניו לקודש וחוזר לאחוריו עד מזרחית דרומית.

הא דאינו מתחיל במזרחית צפונית ופונה לדרום, כיון דאי"ז דרך ימין, וי"ג ויעמוד בדרום ויתחיל ממערבית דרומית ולפני"ה הוא הנשקל קהי' לדעיל דהא דמשני דאחוריו כלפי הקודש היינו לת"ק דלהלן מהלך סביב המזבח, אבל לר"א שממקומו היה מערה חק' ויעמוד בדרום ויתחיל ממזרחית דרומית, ותי' כיון דבכב"ז אינו פונה לימין, ולפי' קמא צ"ע מאי 'ויתחיל' הלא תי' לעיל בדרום אי"ז ימין.

אופן ההזאה עד ל' קרנות, **לת"ק** מחטא ויורד, מהלך ומהו מקור וקודש דכ' 'סביב' והיינו הילוך, **ולר"א** עומד במקומו דכ' 'סביב' והיינו בקרנות, ובכולם נותן מלמטה למעלה חוץ ממזרחית צפונית דלפי שהיא מסוכה לו, אם יתן מטהה למעלה יחא זב הדם לתוך בית ידו, **ודעביד כמר עביד ועביד כמר עביד** דכ' כהנים ברחו בפולמוסיות, וא' סיבב בקרנות וא' הילוך סביב המזבח.

פ"ה ה"ו

לג הזאה על טיהור של מזבח, לאחר הזאה על קרנות המזבח היה מזה על גוף המזבח ז"פ פי' מקום המגולה מאפר וגחלים דכ' 'והזה עליו', **לר"א** דס"ל שמוה כשעומד במקומו היה מזה בצד צפוני, ולרבנן שהיה סובב את המזבח היה מזה בצד דרומי.

שיירי הדם של מזבח הפנימי היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, דכל היוצא מבפנים לחוץ ניטל מסמוך לו והיינו יסוד מערבי, והניטל מבחוץ גחלים למזבח הפנימי ניתן מסמוך לו במערב, ושיירי הדם של מזבח החיצון על יסוד דרומי, ואלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל שדוחיתו לזבל ומועלין לו ללא דמים, והיינו מדרבנן, ועי' עוד להלן.
לד' דנח' האם מועלין מדאוד'.

גחלים של כל יום ונר המערבי נלקחין ממערבו של מזבח כגחלים של יו"כ, **וב' בזיכי לבונה** של לחם הפנים קרבים על מזבח החיצון כשיירי הדם של חטאות הפנימיות.

מקור לשפיכה בדם הפר והשעיר, כ' בשפיכת שרייים של כהן משיח' וזאת כל דם הפר ישפך' ומהא דכ' 'הפך' ילפי' לרבות שפיכה בדם יו"כ ולא כ' בהו שפיכה, וה"נ דם השעיר של יו"כ, דהלא דם השעיר מעורב בדם הפר, ואיכא דתני לרבות מדכ' 'הפר' דם פר יו"כ ודם השעיר.

כפרה בכליו עבודות ועיכוב בשפיכת שרייים, 'וכלה מכפר הקודש' איכא דתני אם כילה כיפר פי' כילה כל עבודות יו"כ כיפר, ואיכא דתני אם כיפר כילה, **לר' אבהו בשם ר' יוחנן** דנח' ומ"ד אם כיפר כילה א"ל השיריים מעכבין ואף דכ' ביו"כ 'חוקה', מ"מ שרייים כ"א כ' בפרשה אלא ילפי' מכהן משיח, א"נ כ' 'חוקה' דוקא בעבודות שבפנים, ומ"ד אם כילה כיפר השיריים מעכבין דכל העבודות מעכבות, ומשמע להלן דגם בפנימיים מעכבין וילפי' מהכא, א"נ מתנות של פנים ילפי' בבבלי **ולרבי"ל** א"ל פליגי ואין השיריים מעכבין בק"מ נח' במשמעות, **לר' סימון בשם ריב"ל** אין השיריים מעכבין, ומח' בעיקר מתנות, מ"ד אם כלה כיפר עושה לד' מתנות על מזבח הפנימי כד' מתנות שאם לא נתן לא כיפר ול"ד למזבח החיצון דבמתנה אחת כיפר, ומ"ד אם כיפר כלה עושה אותן מתנה אחת וסגי באחת.

שפיכת דם עולה ליסוד, ר' ישמעאל יליף לעולה שמכפרת בק"ו משיירי חטאת שאינם מכפרים, אבל לא אמר שאינם אריזין לכפר לפי דילייף מחטאת של כל השנה אבל ביו"כ מעכבים את הכפרה כנ"ל, **ור"ע** יליף לעולה המכפרת וראויה לכפר בק"ו משיירי חטאת שאינה מכפרין ואינן

ראויין לכפר וויינז דאָף בײַז״ר אין מעכביס את הכפרה, [נומשעמ דאָף דפנימיים ג״כ לא מעכביז ולהלן משמע דלמ״ד ד״ויך מעכב פנימיים מעכב], **וּמ״מ מצוה איכא ליתן על היסוד** בין בײז״כ ובין בשאר השנה, א״ץ קאי לפרש לקרא עיכוב בעולה דהנה״כ בשיירים הפנימיים 'אל יסוד מזבח העולה אשר תתח אהל מועד', וכיון דכ׳ תתח אהל מועד וכו׳ גם מזבח העולה, קמ״ל לעכב בנתינת יסוד לעולה, כיון דמצוה פשיטא דאיכא.

לו **האם יש להוכיח דהשיריים מעכבין**, הנה נתן על חטאת בהמה שמישה נהנימ למעלה בקרנות, ומקמרי דאם נתנ למטה לא כיפר דכ׳ 'אותה' שיתן למעלה ולא למטה אבל אין ללמוד מחטאת העוף שדמיה ניתנים למטה ואם נתנם למעלה לא הורצו דכ׳ בהזאתה 'חטאת הא׳, ואם שיהב פסול כדת׳ בובאים סו. ולכאז״ה ה״ה בחטאת בהמה, ומ״מ אין ללמוד כן כיון דמה לתחתונים משא״כ למעלה לא הורצו שאם היה קרב מעלעל, משא״כ עליונים שאם נתנן למטה פי׳ השייריים הורצו שכן יש בהם קרב למטן, וכ״ת דא״ז דחיה כיון דהלא חטאות הפנימיות יש מהם קרב בחוץ ואם נתנן בחוץ לא הורצו, י״ל דשאני דמים פנימיים דלא מהני נתינה בחוץ לפי שאין חטאת **ממרקין** דחמיר שאין גמר מתנהל על המזבח, ולכן אם שיהב פסול, משא״כ עליונים שאם נתנן למטה הורצו שהרי הקרנות ממרקות ולכן בעי לקרא דאותה הנ״ל, וס״ד דר׳ שמי׳ דאין המזבח ממרק׳ן היינו שעדיין טעונין שפיכת שיירים, אבל דחה ר״י בר בון דה״ק שאין דמיהן נעשים שייריים ע״י מתנות המזבח לחוד אלא יחד עם הפרכות ובין הבדין.

יש להוכיח דאין השיריים מעכבין דנתנ בחטאות הפנימיות **אם לא נתן על עיכב, ויש להוכיח דשייריים מעכבין** דנתנ 'וכפר את מקדש הקדש' זה לפני ולפנים, 'ואת אהל מועד' זה היכל, 'ואת המזבח' זה מזבח הזהב, 'יכפר' אף על העזרות, והיינו שייריים הניתנים בעזרה.

ספיקות למ״ד השייריים מעכבין, ילה״ס האם מעכב **מקומן** כיסוד מערב׳, עוד ילה״ס האם יכול לתת **בלילה** ומשמע דאי לא מעכבי נתון למצוה אף בלילה ולא נפסל בשקיעת החמה, [וכי״מ בובאים לח: ועי׳ קה״ט כט׳], **עוד ילה״ס** דהנה אם נשפך הדם צריך לשחוט פר אחר, וילה״ס האם שוחט עליהן **בתחילה** פי׳ האם נתון תחילה על היסוד דומיא דנשפך הדם אחר הכפרות דמתחיל בפרכות, ארי״ד דצריך להתחיל תחילה למעלה, עוד ילה״ס האם מהני בן כזו **מחשבה לפגל**, עוד ילה״ס **באבדו** דשמא אין שייריים מעכבי אלא באיתא לדם, וה״מ דילה״ס כשלא התחיל ליתן מהשייריים וחסרו, אבל אם התחיל ליתן אי״צ ליתן עוד וכז״ע מודו דכיפר, ואי״צ לכל השייריים.

האם מועלין בדמים, התבאר במתני דמועלין בשיירי הדם, ומצינו מ״ה האם מדא״ר מועלין בדם, לר״מ ור״ש מועלין, ולחכמים ממעילה בדמים, ונעשה דחכמים **לר׳ אבהו בשם ר׳ יוחנן** דכ׳ 'כי הדם הוא תופס את האהל דאם ביה אהל כרת נפשות, ור״ח בשם ר׳ יוחנן פי׳ דכ׳ 'כל אכליו יכרת' דוקא כרת יש בו, ואמר ר״ז ג״מ במקדיש דם דהוי רק קדושת דמים, דליכא בו כפרה ויש בו כרת, ושמח ר״ז כששמע שאמר ר״ח בשם ר׳ יוחנן דהמקדיש דם מועלין בו, אבל א״ל דדילמא אמרו בשם ר״ש דמועלין בו, ואיצטרך למימר אף אליבא דר״ש, כיון דדמים אחר כפרה אין מועלין בהם.

לר׳ אבא חז׳ חז׳ ר״מ ר״ש וחכמים אף במקדיש לבד״ב, ואמרו ר״מ ור״ש לחכמים דהלא אם מכר הגזבר את הדם ודאי דתופס את דמיו ומועלין בדמי הדם, ומ״ל חז׳ ומ״ל דמיהן, אמנם לר״א אין דם תופס דמיו משום דאין בו קדושה ואיתמיה ממעילה לגמרי, דאמר ר״א דאלו שלא נהנין ולא מועלין בהם, יש מהן שתופס את דמיהן כדישון מזבח הפנימי והמונורה שלא נהנין מד״ת דקדושה יש בהם ולכן תופס את דמיהן, ויש מהן שאין תופס את דמיהן כדמים שאין בהם קדושה מד״ת ולא נהנין מדרבנן ולכן אין בדמיהן מעילה.

פ"ה ה"ז

לו מעשה יו״כ צריך להעשות על הסדר, ואם הקדים דבר לא עשה כלום, דכ׳ 'וזיתנה לכם לחקת עולם אחת בשנה', **לחכמים** בכל העבודות שהוא עושה פעם בשנה, **ולר׳ יהודה** רק בעבודות הנעשות לפני ולפנים שנכנס לשם פעם בשנה.

נתן במתני׳ **אם הקדים דם שעיר לדם הפר** במתנות שבהיכל יחזור ויזה מדם השעיר, **לר׳ פס** במתנות הפרכות אבל במתנות הבדים פר מעכב את השעיר פי׳ מתן דם הפר מעכב את שחיטת השעיר, ואף דשחיטה היא עבודה הנעשית בחוץ מ״מ מעכבא שחוט דהוי צורך פנים, [ועי׳ רש״י יומא מ׳ ותו״י שם], **ולר״א** אפי׳ שחט את השעיר ואח״כ נתן מדם הפר על בין הבדים כשר כיון דשחיטה הוי עבודה הנעשית בחוץ, וסייע ר׳ יוסה דהלא אם נשפך מדם הפר, ודם השעיר מונח בכוס, ודאי הדין דמביא פר אחר והדם כשר, אבל הק׳ מ״ט אמר דדם השעיר עדיין בכוס הלא אפי׳ כבר ניתן איכא ראייה דהזאת השעיר נעשית קודם שחיטת הפר, ואף ששחיטת הפר אינה מעכבת.

לחינן חוזר בתחילה, נשפך הדם קודם שסיים למתנות שבפנים יביא דם אחר, **לת״ק** יחזור ויזה בתחילה שבפנים, וכן בהיכל במתנות של הפרכות, אבל א״צ להתחיל בפרכות, ודלא כר׳ יהודה הנ״ל, וכן במזבח הזהב דכל כפרה וכפרה הוי כפרה בפני עצמה, דחשיב ג׳ כפרות להכשר ופסול ח׳ בין הבדים ועל הפרכות ומתנות המזבח, ולכן אם נתן מקצת בהכשר לא הורצה כלל, **ולר״א ור״ש** ממקום שפסק משם הוא מתחיל ואי״צ להתחיל מתחילת הכפרה, כיון דחשיבי׳ מג׳ כפרות בין הבדים ועל הפרכות ח׳ לפר ולשעיר, הרב לוי, ועוד יא׳ על המזבח מהפר והשעיר מעורבין, ונמצא דחשיבי׳ כל כפרה בפנ״ע ולכן מתחיל ממקום שפסק, **וטעמא** דר״א ור״ש דכ׳ 'ולכל מכפר את הקדש', אפי׳ אין שם אלא מתנה אחת אמרה תורה כלה.

שפיכה ליסוד בשאר הדמים, אף דמים הבאים תחת אלו שנשפכו, נשפכים ליסוד, וכיון דאי״ל דפשיטא דנשפך דאף הבאים תחתיהם ישפכו דהלא ניתן מהם, י״ל דקמ״ל בנפסל א״ל מהדמים דאין חברו בעי שפיכה, והוכיזו דאם לא נפסל פשיטא, כיון דדמועלין בדם דם, ואף בנפסל הדם **הראשון**, טעון הדם השני שפיכה, כיון דמצינו רק דפסול מוציא מידי פגול פי׳ דאין פגול עד שיקרבו כל מתיריו, וכיון דנפסל לא הוי פגול, אבל לא מצינו פסול מוציא מידי הכשר.

שני שעירי

פ"ה א"א

לח שני שעירי יו״כ מצותן שיהיו שוין במראה קומה ודמים כפי שיתבאר דכ׳ 'שני שעירים', וכיון דשעירים משמט שנים י״ל דכ׳ 'שני' לומר דבעי שוין, והנ״ה הא דכ׳ 'שני' בכבש׳ם במוספים, ובצפרי צאצורע, ובחצוצרות ללמד דבעי שוים, והא דכ׳ '**ועמדו שני האנשים אשר להם הריב**' והלא לכאז״א לומר שיהו שוים דכ׳ 'לא תטה משפט גר יתום ואלמנה' ואפשר שדנים עם אחרים שאינם גר יתום ואלמנה, לכך **נ״א** דילפי׳ ג׳ש׳ שני' שני' מעל פי שני נעים יקום דבר, לפסול נשים וקטנים, ונמצא דאין האשה דנה דכל הכשר לדון כשר להעיד, [ודבורה ששמה דמיה, היינו עדת הדיבור, א״נ היתה מלמדת דינים], **נ״א** דילפי׳ אנשים בעדות מדכ׳ 'וישארו שני אנשים במזחה', והא דכ׳ 'ועמדו שני האנשים אשר להם הריב' ללמד דבעי שוים בעמידה או שיהיב, בשתיקה ודיבור, ובאורך הדיבור, והבסבר פני הדיין, ולא יעמיד לזה מושבי׳ לזה, [ואמר ר׳ יהודה דאם רצה מושבי׳ ובלבד את שניהם], עוד אמרו שיהו שוים בבגדיהם ואומרים לעשיר לבוש כלבוש השני או להבישיהו כלבושך.

עדין והבע״ד צריכים לעמוד בשעת העדות העדים דכ׳ 'ועמדו שני האנשים', והיהו העדים, והגדונים דכ׳ 'אשר להם הריב' דקאי על הבע״ד.

עוד בדין שוין בשעירים תנן דבעי שוין במראה, בקומה בדמים, ולקיהתן כאחת, **ומ״מ** אע״פ שאינם שוים כשרים.

שוו בדמים אבל אין שוין בשבח כגון שקנה משוכה בזול, אי״ז כמצותן, ואם שוין בשבח ולא בדמים הרי״ז כמצותן, **מצא א׳ משוכה בגופו וא׳ משוכה במראה**, יקח למשובח בגופו כדאמרו בעומר דמצוה לקצור אבל מצא אביב קצור ויבש לקצור, יקח לאביב ס״ל קצין קצירה דמ״ה למראה שאינו שבח בגופו.

מת א׳ מהשעירים, **קודם הגורל** יקח זוג לשני, **ואחר הגורל** יקח זוג לשני ויגריל עליהם ואם של שם מת יאמר לו שעלה הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת זה שעלה לעזאזל יתקיים תחתיו [הא דמביא ב׳ לאו משום דאי״א להביא אלא בגורל, וראיה מדלא הביאו ראייה ממתני׳ למח׳ לעיל פ״ד גורל מעכב, ועוד אפי׳ אי גורל מעכב מבני׳ להלן ה״ב אי יצא בהגורלו של ראשון, אלא מביא ב׳ כיון דתליא הא בהא ואין שעירי משתלח עד שחברו יכפר, ומ״מ כיון דהביא ב׳ ס״ל לחד מ״ד דלשני קרב מהוזה הראשון].

איזה יקריב לה׳ כשהוסיף זוג, **לרב** שני שבזוג שני אבל לא מהוזה ראשון לפי שנדחה ובע״ז נדחץ, **ולר׳ יוחנן** שני שבזוג ראשון ואמרו בבבלי דכן משמע במתני׳ מדס״ל לר׳ יהודה הלא דלשני ימות משום נדחזה, ומשמע דלת״ק לא ימות אלא יקרב, וטעמא דלא נדחה דכ׳ 'והקריב את השעיר וכו׳ גע׳ **ועשהו חטאת׳** ומייתר ללמד שעלום יקריב את שעלה בראשון, א״נ ילי״פ '**ועשהו חטאת׳** דקבעו בתליה שאם ימות חברו לא יקבע חטאת ויחשב נדחה.

לר׳ יוחנן דמקריב שני שבזוג ראשון, אם מת שני שבזוג ראשון, **לא יקריב לשני שבזוג שני** אף דהוי ידחיו מעיקרא ולי״א דלא נראה נדחזה, וכ״ש לרב דמקריב שני שבזוג השני **אם מת שני** שבשני שלא יקריב לשני שבראשון.

הגריל ג׳ זוגות של שעירים ליתן על הבדים ועל הפרכות ועל מזבח הזהב, **לר״ז** שעיר שנתכפר בו שכנגדו משתלח, והיינו כל הג׳ שעירים, **ולר׳ הילא** ס״ל כ״א כפרה בפנ״ע, ולכן רק שעיר שגומר בו הכפרה שכנגדו משתלח.

דין השני כשמת א׳ מהשעירים, פי׳ השני שנותר, **לת״ק** ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לשופר דגבה לוקחיון ממנו עולות לקיץ המזבח שאין חטאת ציבור מתה אף דחטאת ידיו אינה נפרית, חטאת ציבור שאני כמבואר בתמורה, **ולר׳ יהודה** ימות, והק׳ וכי אדם מגריל למיתה, אבל מצינו כן לר״א דתמורת אשם תמות והלא מימר תחילה למיתה, עוד הק׳ על המק׳ דעד דמק׳ על ר׳ יהודה תק׳ על מתני׳ דה׳ חטאות מתות, והיינו גם תמורת חטאת.

עוד אמר ר׳ יהודה, דאם נשפך הדם ימות המשתלח דאינו ראוי לשילוח עד שיכפר במתן דם וכיון דנדחה שוב אינו ראוי, **ואם** מת המשתלח ישפך הדם ואף דשילוח שעיר לא מעכב, מ״מ כ׳ 'ועמדו ח״' והיינו שלא ימות עד שעת מתן דמו של חברו, וצריך להביא אחר ונדחה הראשון.

פ"ב ה"ב

לט סמיכה וידידי על שעיר המשתלח, אחר מתן דם הפר והשעיר סומך ב׳ ידיו ומתוודה ואומר, אנה ה׳ עוו פשעו חטאו לפניך עמך בתי ישראל אנה השם כפר נא וגו', ואיכא דתנין עוו פשעו וחטאו ואינו מסיים עמך בית ישראל.
שלח להזכיר גנאי של ישראל.

חיי שעיר המשתלח כ׳ 'יעמד חי לפני ה׳ לכפר' והא דכ׳ חי, ללמד שהוא עתידי למות, אבל עתה בעי שהוא חי, **לר׳ יהודה** בעי חי עד שיכלה דם חברו אבל שילוח אינו מעכב, **ולר״ש** עד שעת הויודו, דס״ל הויודו מעכב, אבל לר״י אין הויודו מעכב, ונ״מ **בשלחו בלא ויודי** [א.ה. ולא אמרו ג״מ במת כיון דשילוח אינו מעכב], **לר״ש** צריך להביא שעיר אחר, **ולר״א**, וכעני״ן חז׳ **שחטנו בפר ולא ויודי** ילי״פ פי׳ משעיר, **לר״ש** צריך להביא פר אחר, ולר״א אי״צ.

ילה״ס בנתוודה ושחטו ונשפך הדם האם חוזר **להתוודות** או״ד דכבר יצא בויודו ראשון, וכן ילה״ס למ״ד הגרלה מעכבת האם צריך להגריל שוב או כבר יצא בהגרלה ראשונה ולעיל דאמרו דמביא שנים י״ל דמבעי הכא אי מביאן ללא הגרלה, [א.ה. והא דמשמע דמביא רק א׳ ולא ב׳ פי׳ בספר הניר דהכא אייזרי בעשה כל לעבודות השעיר השני].

פ"ו ה"ג

שעיר המשתלח הכל כשרים להוליק ואפי׳ ישראל, אלא שעשו כז״ג קבע ולא הניחו לישראל להוליקו, ואמר ר׳ יוסי דהוה מעשה והוליקו ערשלא מציפורין, שהיה ישראל.

להערות והארות וקבלת הגליון, ניתן לפנות במייל:
lishne.klile@gmail.com

כמו״כ ניתן לקבל את הגליון בנקודות ההפצה ובמייל של 'מכון תמצית הש״ס':
7692282@gmail.com